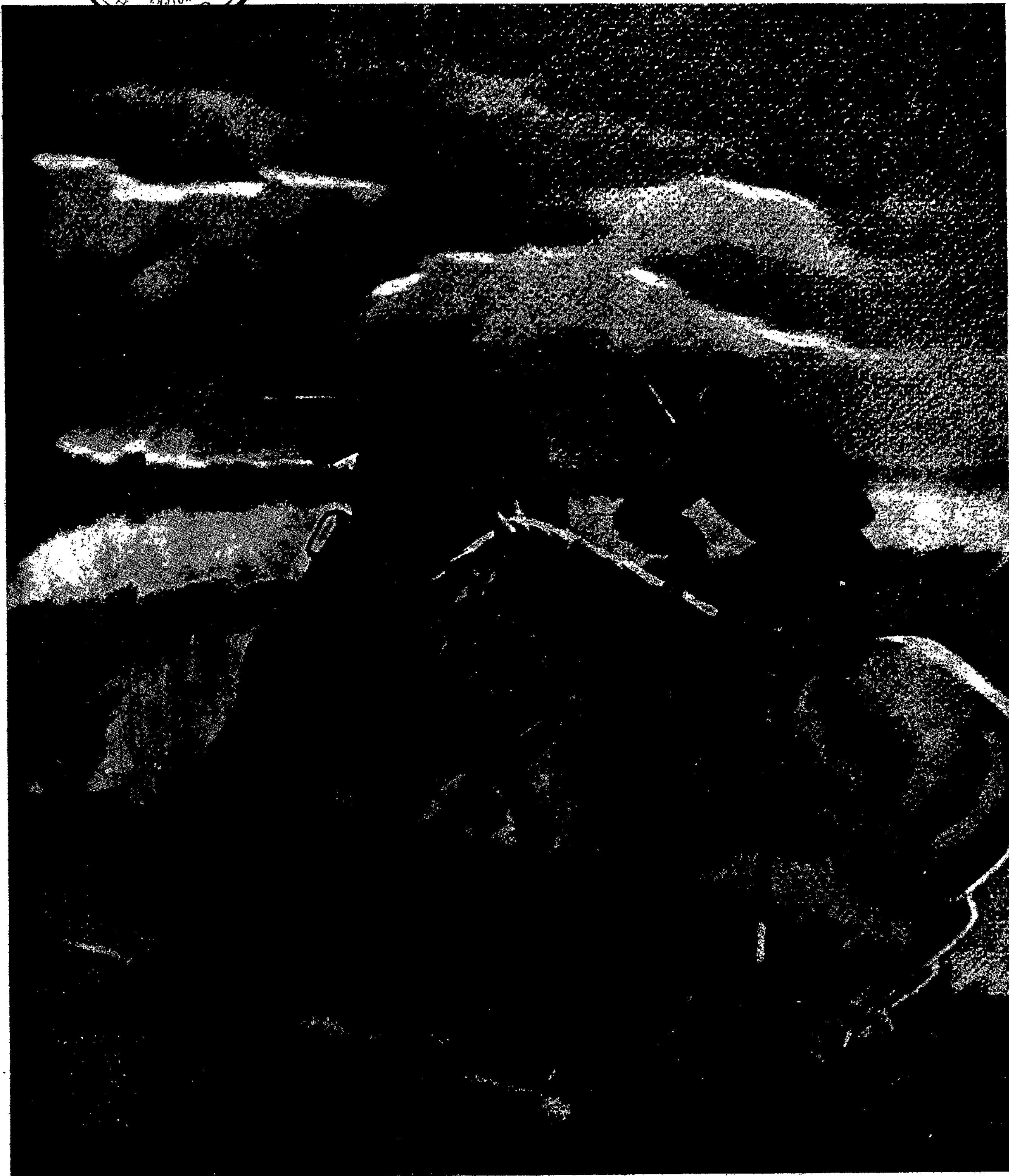

KARYS

Kaina 30 ct.

Nr. 47

ŽVALGAI

J. Steponavičiaus pieš.

Politikos apžvalga

Šveicarija. Šveicarija žinoma kaip viena iš ramiausių valstybių, kurioje nebūna jokių streikų ir kruvinių susirėmimų. Todėl didelio netikėtumo sukėlė šiomis dienomis įvykusios kruvinos demonstracijos Ženevoje, kurios sukėlė didelį sąjūdį visose Šveicarijos provincijose. Neseniai Šveicarijoje buvo įsteigta „tautinė sąjunga“ kovai su socialistiniu judėjimu. Ši sąjunga suruošė Ženevoje susirinkimą pareikšti protestui prieš kai kurių socialistų veikimą prieš kantonalinę valdžią. Į šį susirinkimą norėjo įsiveržti du socialistų vadai — Nicola ir Dicker ir sukelti triukšmą. Kadangi policija negalėjo triukšmo numalinti, tai buvo iššaukta iš Lozanos rekrutų mokykla. Pradžioje buvo mėginta demonstrantus ramiai išskirstyti, tačiau kilo susirėmimų ir buvo keletas kariuomenės ir karininkų sužeista. Tuomet buvo paleista ugnis, 12 žmonių buvo užmušta ir 65 sužeisti, iš kurių kurie-ne-kurie vargu pasveiks.

Šie kruvini susirėmimai iššaukė didelį pasipriešinimą. Kad apsaugotų viešąsias įstaigas, jas užėmė kariuomenė. Kariuomenė užėmė ir Tautų Sąjungos rūmus, kuriuose nuolatos posėdžiauja nusiginklavimo komisija. Įvairiuose miestuose buvo ruošiami streikai ir protesto eisenos. Tik šiomis dienomis liepsna baigia perdegti. Gyvenimas pradeda vėl eiti normalėmis vėžėmis.

Estija. Sudarius darbo vyriausybę, kilo reikalas jai suteikti platesnių įgaliojimų valstybinius klausimus sprendžiant. Šiam reikalui naujas ministerių kabinetas paruošė įstatymo projektą, kurį šio mėnesio 2 d. įnešė į parlamentą. Projekte numatoma leisti vyriausybei laisvai elgtis, kad palaikytų kronos kursą, biudžetą subalansuotų, privatų ūkį pagyvintų ir nedarbą sumažintų. Taip pat numatoma leisti imtis priemonių kainoms sureguliuoti. Kovai su nedarbu ir biudžetui subalansuoti vyriausybė numato įvesti specialius mokesčius ir užtraukti 5 milijonų kronų sumos paskolą.

Vokietija. Naujas reichstogas išrinktas, tačiau dar jokių pasikeitimų nėra numatyta. Papenas tebėra Vokietijos politikos krypties reguliuotojas. Savo kalbose nuolatos pabrėžia, kad jis turi iš Hindenburgo įgaliojimų valdyti ir esąs tik prieš jį atsakingas. Su nauju reichstagu nori pasielgti taip, kaip su buvusiu. Rengiasi keisti Vokietijos konstituciją, susiaurinti atskirų valstybių teises, nori eiti prie sujungtos Vokietijos, apie kurią anais laikais svajojo Bismarkas. Tačiau šie visi kanclerio projektai randa daug sau priešų ne tik atskirose partijose, bet ir valstybėse. Šiomis dienomis įvyko jungtinės vokiečių valstybės tarybos posėdis, kuriame dalyvavo visų Vokietijos valstybių ministrai pirmininkai. Susirinkime buvo griežtai pasisakyta prieš reicho vyriausybės pastangas įžeidinėti atskirų valstybių teises. Buvo priimta rezoliucija, kurioje primenama reicho vyriausybei nemėginti iš pagrindų pakeisti santykių su federalėmis valstybėmis. Rezoliucijoje siūloma reicho vyriausybei nerengti jokių konstitucijai keisti pasiūlymų be valstybės tarybos pritarimo.

Jungtinės Amer. Valstybės. Šio mėnesio 8 d. įvyko prezidento rinkimai. Rinkimus laimėjo, kaip buvo jau numatyta, Rooseveltas. Iš prezidento rinkimuose dalyvaujančių 531 atstovo, už Rooseveltą balsavo 472, o už Hooverį — 59. Rooseveltas kandidatūrą daugiausia rėmė stambieji Amerikos industrininkai ir finansistai. Iš naujo prezidento laukiama daug naujų pakeitimų. Nors eidamas į rinkimus jis nesiūlė jokių ypatingų pakeitimų, tačiau susidariusi pati opinija reikalauja ko nors nauja.

Roosevelto platformos pagrindiniai punktai šie: 1) pakeisti konstitucijos 18 priedą — prohibiciją; 2) sumažinti 26% valstybės išlaidas; 3) balansuoti valstybės biudžetą, reformuojant mokesčių sistemą; 4) surasti lėšų kovai su nedarbu; 5) sutrumpinti darbo laiką pramonėje ir prekyboje; 6) reformuoti visą muitų politiką ta prasme, kad sumažėtų muitai ir susidarytų palankesnės importo sąlygos toms valstybėms, kurios yra Amerikai skolingos, kad galėtų skolą gražinti natūra; 7) remti ūkininkus kreditais ir sumažinti procentus.

Reikia manyti, kad liberališkesnės prekybos politikos ir skolų sureguliuojimo dabartinės krizės klausimas bus daug lengviau išspręstas. Jau dabar kai kurios Europos valstybės daro spaudimą atidėti arba visai panaikinti skolų mokėjimą.

Šiems klausimams gaunasi daug palankesni atgarsiai negu anksčiau.

Lenkija. Šio mėnesio 11 d. Lenkija šventė savo nepriklausomybės 10 metų sukaktuves. Nors buvo stengiamasi sukelti gerą švenčių nuotaiką, tačiau viskas praėjo gana šaltai. Lenkija, besiekdama kuo daugiausia užgrobti svetimų kraštų, daugiausia pastangų dėjo sustiprinti savo karinės pajėgas ir apleido valstybės ūkio reikalus. Visas valstybės ūkis yra nesavarankus, nes, Lenkijai daug prisiskolinus užsieniuose, buvo pristatyti komisarijai, kurie tvarko valstybės finansus ir stebi ūkio politiką. Labai dažnai lenkų vyriausybė turi atsisakyti nuodugmos ūkiškų reformų dėl šių komisarijų intervencijos. Dabartiniu metu vyriausybė nesugeba subalansuoti biudžeto. Nuolatos mažina tarnautojų algas ir apdeda gyventojus įvairiausiais mokesčiais, kuriems išieškoti reikia specialių komisarijų.

Lenkai vis dar veržiasi į jūrą. Lenkijoje šiomis dienomis buvo atidaryta nauja geležinkelio linija. Šioji linija eina iki Dauguvos, Drysos ir Drujelės upių santakio. Lenkai ketina čia pastatyti uostą ir turėti tokiu būdu susisiekimą tarp Vilniaus krašto ir jūros. Čia matyti nuolatinis lenkų veržimasis į jūrą. Be to, lenkai nori, kad šis uostas atstovautų Vilniaus kraštui Klaipėdos uostą, kuriuo šis kraštas galėtų naudotis, būdamas prijungtas prie Lietuvos. Taiigi normalią padėtį lenkai nori pakeisti dirbtine.

Latvių ir Sovietų Rusijos derybos nevyksta. Latvių ir Sovietų Rusijos derybos nepavyko ir manoma, kad latvių delegacija šiomis dienomis bus atšaukta iš Maskvos. Mat, rusai nori Latviją įšnaudoti šiuo atžvilgiu, kaip tai buvo pagal seną prekybos sutartį su sovietais. Dabar latviai nesiduoja skriaudžiami, reikalaujanti, kad iš Sovietų Rusijos pusės būtų Latvijoje užsakyta tam tikras kiekis prekių, o ne tiktai į Latviją įvežta, kaip nuolat.

Gerbiamieji mūsų poetai!

Duokit
linksmos nuotaikingos
poezijos!

pėstininkams, artileristams,
raitininkams, technikams,

kur vyrautų

tautybė, darbas, patvarumas,
drausmė, sveikos pra-
mogos, jumoras.

Geresnieji eilėraščiai bus harmonizuoti ir dainuojami dalyse.
Todėl pageidaujama, kad jų ritmas būtų gyvas, muzikalus.

Leidžia Vyr. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius.

SKELBIMŲ KAINA pagal susitarimą.

Adresas: Kaunas, Nepriklausomybės aikštė, „Karys“.

KAINA: visiems metams 8 lt., 6 mėn. 4 lt., 3 mėn. 2 lt., 1 mėn. 1 lt.

Redaktorius mjr. Balčiūnas.

Telef.: per Vyr. Štabą 56 nr
Užsieny, be Vokietijos, Latvijos ir Estijos, dvigubai

„Spindulio“ B-vės spaustuvė Kaune.

KARYS

LIETUVOS KARIUOMENĖS SAVAITINIS LAIKRAŠTIS

XIV metai

Kaunas, 1932 m. lapkričio 17 d.

Nr. 47 (712)

Mintys apie kariuomenę

1918 m. lapkričio 23 d. išėjo pirmas „Apsaugos Ministerijai Įsakymas“. Toji diena yra laikoma mūsų kariuomenės gimimo diena, todėl ji ir yra kasmet kariuomenės švenčiama.

Šia eilinių metinių kariuomenės gimimo sukaustuvių proga yra pravartu kiek giliau panagrinėti kariuomenės reikšmę mūsų tautai ir valstybei. Kai kam gali atrodyti, kad čia viskas aišku be kokių ypatingų svarstymų ir galvojimų, nes kariuomenės sąvoka yra visiems suprantama. Tačiau vargu ar taip yra. Kariuomenės vaidmuo ir reikšmė šiais laikais yra žymiai kitoki, negu seniau. O ypač pas mus, Lietuvoj. Tad tą ypatingą kariuomenės reikšmę čia ir bus stengiamasi bent trumpai nurodyti.

Valstybės mokslas skiria tris pagrindinius valstybės požymius, be kurių valstybės, kaip tokios, negali būti. Tie trys požymiai yra tokie: teritorija, žmonės ir valdžia, nes negali būti valstybės be teritorijos, arba tam tikro žemės ploto be gyventojų ir be atskiros savo valdžios. Tačiau toks valstybės sąvokos apibrėžimas dar nėra pilnas, nes tuose požymiuose nėra nurodymo į svarbiausią ypatybę, būtent, laisvę. Mat, valstybė yra suprantama, kaip nepriklausomas, laisvas organizmas. Iš vidaus ir iš lauko laisvę ir nepriklausomybę valstybės organizmui suteikia tik gink-

luota pajėga, kariuomenė. Sakysim, Indija yra milžiniškas kraštas su keliais šimtais milijonų gyventojų, su savo vietine vidaus valdžia, taigi, turi visus tris pagrindinius valstybės požymius: teritoriją, gyventojus, valdžią, bet vis dėlto Indijos niekas valstybe nelaiko. O nelaiko dėlto, kad *indai neturi savo kariuomenės*. Pasaulis yra taip sutvarkytas, kad ginklą turėti, laikyti ginkluotą pajėgą turi teisę tik laisvas asmuo, tik laisva, nepriklausoma valstybė. Čia visai nesvarbu, kad ginkluotą pajėgą, kariuomenę, sudarytų šimtai tūkstančių vyrų. Kiekviena valstybė laiko tokią ginkluotą pajėgą, koki jai atrodo būtina reikalinga vidaus ir oro saugumui. Čia svarbu yra ne didumas, bet pats ginkluotos pajėgos buvimo faktas. Taigi, *ginkluota pajėga, kariuomenė, yra matomas valstybės laisvės ženklas*.

Visų tautų istorijoje ginkluota pajėga buvo ašis, apie kurią sukosi gyvenimas. Tą pat yra ir Lietuvos istorijoje. Karo žygiuose gimė senoji didžiųjų kunigaikščių Lietuvos valstybė, kuri, Vytautui valdant, buvo tikra „Grossmacht“ — didžioji valstybė. Suėjus į uniją su lenkais, Lietuva, greta atskiros vidaus administracijos, laikė ir savo kariuomenę, visai teisingai galvodama, kad tik savos kariuomenės buvimas nepavers jos lengvu lenkų grobiu. Taip pat tik ginkluo-

Mes Lietuvos laisvę niekada nedejuojame.

P. Babicko foto

ta pajėga, naujai susikūrusi kariuomenė, padėjo išvesti pagrindus atstatytos laisvos Lietuvos rūmams.

Tad kariuomenės vaidmuo, kaip matom, yra didelis. Bet būtų klaidinga manyti, kad tas vaidmuo aktingai pasireiškia tik karo metu, kai valstybė pavojui. Atvirkščiai, karo metu kariuomenės, kaip atskiros organizacijos, reikšmė susiaurėja, virsta vienašališka. Didžiausia ir plačiausia kariuomenės reikšmė yra taikos metu, nes karo laiku ji tik tiek jėgų — materialinių ir moralinių — susirenka, kiek taikos metu pasėja ir užsiaugina. Kariuomenė nėra koks užsidařęs, vienišas luomas, bet yra gyva, nuolat judanti gausingiausioji tautos mokykla. *Kariuomenės kultūrinis vaidmuo turi būti kiek galint stiprinamas. Reikia atminti, kad daugeliui jaunuolių kariuomenė yra paskutinė mokykla prieš stojant į savarankišką gyvenimą.* Čia jie išmoksta ne tik ginklą valdyti, bet ir šiaip savo žinias padidina. Kariuomenė tiesiogiai dalyvauja mūsų liaudies švietime, kultūros kėlime, fizinės sveikatos stiprinime. Kasmet ji siunčia atgal į sodžius šimtus jaunuolių, kurie grįžta kitoki, negu buvo iš sodžiaus išėję. Mūsų tauta yra nedidelė, tad kultūrinis kariuomenės darbas gali būti daug sėkmingesnis ir vaisingesnis, negu didžioje valstybėje. Į šią kariuomenės darbo sritį turi būti atkreiptas ypatingas dėmesys.

Mes dar turim vieną priežastį daugiau rūpintis kariuomene, negu kad kitos valstybės. Mūsų valstybės statymosi procesas dar nėra baigtas. Jis nėra baigtas nei istoriškai, nei psichologiškai. Istorikai nebaigtas, nes dar nėra atgautas Vilnius, tikroji Lietuvos sostinė. Psichologiškai nebaigtas dėlto, kad kol Vilnius ne mūsų, tol dar nesam sumezgę dabarties su garbingąja praeitimi. Mes dabar, jei taip galima pasakyti, kuriam naują Lietuvos istoriją. Prieš mus, kaip tautą, stovi klausimas: ar mes esam ir norim būti didžiosios Lietuvos kunigaikštystės teisėtais įpėdiniais, ar nuo savo praeities atsižadame ir rūpinamės tik ateitimi? Kitais žodžiais sakant, ar mes jaučiamės toji pat tauta, kuri didžiųjų kunigaikščių vadovaujama užėmė garbingą vietą valstybių šeimoj, ar esam jau kita tauta, be didžiųjų sumanymų ir pasiryžimų, be praeities idealų?

Mūsų tautos himne yra didžios teisybės žodžiai: iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia! Tai yra gili išmintis, kurią reikia visada atminti. Mūsų priešininkai lenkai kaip tik ir stengiasi mus izoliuoti, atitraukti, arba, geriau sakant, tiesiog atstumti nuo mūsų praeities, nori mums įkalbėti, kad Lietuvos praeitis yra ne mūsų, o kažkeno kito. Jie maždaug taip įrodinėja: mes, lenkai, visai neginčijam, kad Vilnius nebūtų Lietuvos sostinė. Taip, iš tiesų, Vilnius yra Lietuvos sostinė, bet tik istoriškos Lietuvos, kurios gyvenime lietuviai neturėjo sprendžiamos reikšmės. Vilnius tad nėra lietuviškas miestas nei savo dvasia, nei gyventojais. Todėl lietuviams jis ir negalys priklausyti.

Išėina taip, kad, pasak lenkų, lietuviai gali vėl iš naujo susikurti sau valstybę, be jokių pretenzijų į Vilnių.

Bet mūsų trumpa laisvės atgavimo istorija kaip tik remiasi tuo, kad mes tęsiame senosios Lietuvos istoriją, kad mes jaučiamės esą ta pat tauta, kuri sukūrė didžiąją Lietuvą. Mes jaučiam, kad esam dar ne-

Atsarginiai, ruoškimės sveikiau praleisti žiemą!

Baigiasi lietingas ir purvinas ruduo. Greit ateis ir žiema. Dienos laikas sutrumpėjo. Čia, rodos, tik atsikėlei ir vėl vakaras. Jau pirmasis žiemos pranašas — sniegas buvo pasirodęs. Kadangi dabar tokie ilgi vakarai, tai daugumas mūsų atsarginių karių, norėdami praleisti greičiau tuos nuobodžius vakarus, susirenka kur pas kaimynus ir „pyškina“ kortomis, paskendę tabako dūmuose, visai nepagalvodami, kad šie ilgi vakarai galima daug linksmiau ir naudingiau praleisti. Yra įvairiausių būdų, kaip sutrumpinti ilgus vakarus. Kąs knygomis domisi, kas skaito, tam ir laikas bematant praslenka. Todėl mes, atsarginiai, kol esame jauni, meskime kortavę, o verčiau skaitykime įvairias knygas, pasikvieskime į savo tarpą ir „Kari“, ir mes patys nepastebėsime kaip prabėgs tie ilgi vakarai. Dabar proga daugiau skaityti knygas, nes prie ūkio neperdaugiausia darbų turime. Todėl turime vietoj kortų užleisti vietą geroms ir naudingoms knygoms.

Pamename, kaip būdami kariuomenėje raižėm pačiūžomis ledą, todėl ir žiemai artėjant turime nepamiršti nusipirkti pačiūžas ir įsitaistyti prie savo pirmos čiuožyklą, jei arti nėra ežero. Ir viską darykime dabar. Ką mes kartais prakortuojame arba išleidžiame nemažas sumas svaigiesiems gėrimams, tai pačiūžoms pinigų bus net perdaug. Prisiminkim, ar nemalonu čiuožti? Kiekvienas pasakys, kad malonu. Todėl, norėdami turėti tą malonumą kaime, galima siekti. Gal kas paklaus, — pasakyt tai lengva, bet kaip čiuožyklą įrengti?

Įrengti čiuožyklą yra visai lengvas darbas, tik reikia noro. Raskime dabar prie namų lygią aikštelę ir pradėjus šalti apipilkime vandeniu. Jam užšalus, dar nepagailėkime poros kibirų ir aikštelė bus baigta. Vienam užteks vietos čiuožimui. Jei atsiras kaime ar apylinkėj daugiau norinčių čiuožti, galima visiems bendromis jėgomis nemažą aikštę pasidaryti.

Todėl, meskime savo blogus ir žalingus įpročius, meskim kortavę, skaitykime naudingas knygas, pasiruoškime dabar surasti čiuožyklai vietą, o paskui jūs tikrai džiaugsitės paklausę šių žodelių.

Ruoškimės artėjančiai žiemai!

Al. Vaidutis.

baigę valstybės atstatymo darbo, kad dar nesam susijungę su praeitimi, kol Lietuvos vėliava neplevėsuoja Vilniuj. Mes turim atgaivinti tą galingą dvasią, kurios buvo kupina kunigaikščių laikais lietuvių tauta. Čia yra milžiniškas uždavinys, kurį tenka atlikti kariuomenei. Šiuo atžvilgiu kariuomenė yra įstaiga, kuri turi suvienodinti, sulyginti atskirų individų mintis ir jas sutelkti vienam taške. Tai yra didžios paruošiamos svarbos darbas.

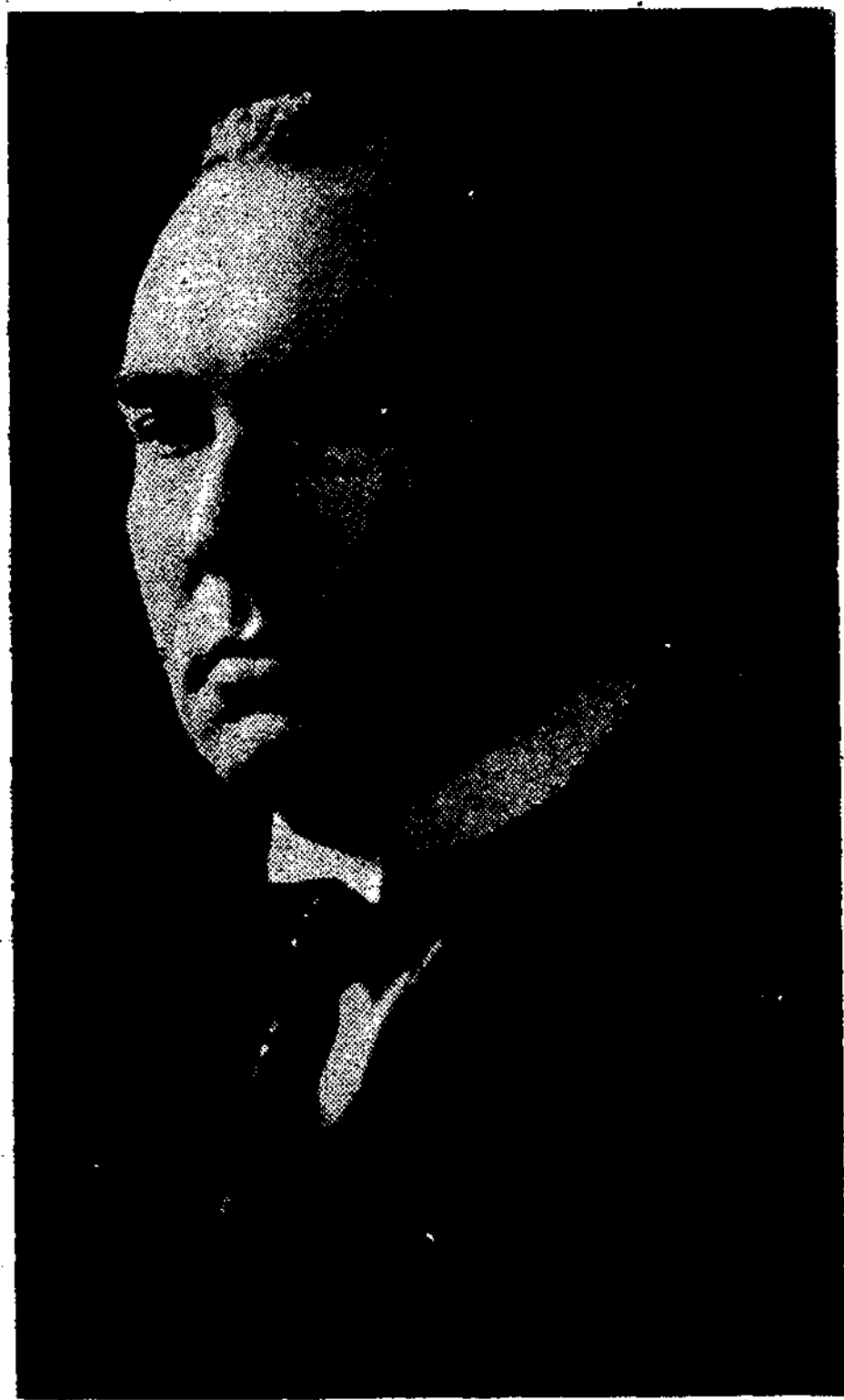
Iš šių trumpų išvedžiojimų yra aiški kariuomenės reikšmė mūsų gyvenime. *Kariuomenė mums yra galinga priemonė tautos jėgoms plėsti visose dvasios srityse.* Keliant tautos kultūrą, šiam darbe kariuomenė užima garbingą vietą. Tuo ji renka pajėgas aukštesniesiems valstybės ir tautos tikslams pasiekti.

X.

Latvijos nepriklausomybės 14 metų sukaktuvės

Lapkričio 18 dieną mūsų kaimynai latviai švenčia savo nepriklausomybės šventę. Ta proga nors trumpai pažvelgsime į latvių tautos praeitį ir dabartį.

Latvių tautiškas atgijimas prasidėjo dar XIX amžiaus pradžioje, vadinasi, dar tais laikais, kai rusų carizmas gyveno savo galybės laikotarpį, o latvių tautą reprezentavo vokiečių baronai. Bet ledai tapo pralaužti dar 1822 m., kada latviai išleido savo pirmąjį laikraštį „Latviešu Avize“. Kiek vėliau latvių didis tautos žadintojas Krišjans Voldemars (1825—1891) pradėjo leisti kitą laikraštį „Peterburg Avize“, kur labai energingai ir drąsiai ėmė ginti tau-

Al. Kviesis,
dabartinis Latvijos valstybės prezidentas

tos reikalus, ypatingai pabrėždamas reikalą pagerinti latvių ekonomišką gyvenimą ir plėsti jūrininkystę, kaip pagrindinį latvių amatą. Bemaž tuo pačiu laiku kitas žymus tautos rašytojas Atis Kronvalds (1837—1875) savo straipsniuose kėlė aikštėn liaudies švietimo klausimą, kuris turėtų pastūmėti pirmyn ir visą tautos gerovę. Kronvalds net surašė ir išleido pirmąją tautos judėjimui skirtą proklamaciją, pavadintą „Tautos siekimai“. Kronvaldo pažiūras palaikė ir joms pritarė kitas žymus rašytojas Jūris Alunans (1832—1864), kuris, be kita ko, išvertė į latvių kalbą geriausius veikalus — Horacijo, Šillerio, Getės, Puškino ir k. Tai buvo pirmas žymus indėlis į negausingą tais laikais latvių literatūrą.

Be šitų garsesnių latvių tautos žadintojų, atsirado visa eilė naujų rašytojų, kurie pradėjo kelti latvių tautos idealus. Kad šis darbas būtų labiau kon-

centruotas, 1868 m. tie patys rašytojai, pasikvietę į talką mokslus einančią latvių jaunąją, įsteigė Rygos latvių draugiją, kuri, lyg koks centro organas, reprezentavo visą latvių tautišką judėjimą. Draugija turėjo visą eilę sekcijų: mokslo, spaudos, muzikos, dramos, muziejaus ir k. 1874 m. latviai surengė pirmąją žemės ūkio parodą, o 1876 m. — visos Latvijos dainų šventę. Tuo būdu, žingsnis po žingsnio, atsirado latvių spauda, gana turtinga literatūra, įsisteigė centras, o savivaldybėse vis daugiau pradėjo vyrėti latviškas elementas.

Rusų kariuomenėje jau tarnavo nemažas skaičius latvių tautybės karininkų, bažnyčiose pamokslus jau sakydavo latvių pastoriai, mokyklose, nors ir rusų valdžios išlaikomose, mokė latvių mokytojai, latvių advokatai gavo teisę ginti bylas teismuose. Žodžiu, latviams pasisekė užkariauti visas tas pozicijas, kurios žymiai padėjo kelti tautos sąmonę, stiprinti tėvynės ir savo gimtojo krašto meilę. 1886 m. įsisteigė naujas progresyvinės minties laikraštis „Dienas Lapa“. Jo įkvėpėju buvo žymus ir garsus latvių rašytojas ir poetas Janis Rainis - Plekšans.

Rusų vyriausybė, matydama rimtas latvių pastangas atgauti kultūrinę nepriklausomybę, suteikė kai kurių privilegijų. Tačiau iš tikrųjų latviai troško kitos nepriklausomybės, būtent, politinės. Ir štai 1904-1905 m. įvyksta revoliucija. Latvių viltys didėja, todėl jie čia pasirodė kaip aktyvūs dalyviai. Deja, revoliucijos judėjimas rusų valdžios gana lengvai buvo nuslopintas, o geresnieji ir drąsesnieji latvių tautos sūnūs turėjo ieškoti antros tėvynės — emigracijoje.

Didysis karas latviams atnešė naujų vilčių. Kaukazinės vyksta latvių žemėje. Latviai pasinaudoja tuo: jų atstovai rusų valstybės taryboje — I. Goldmanis ir I. Zalits — įtikina rusų vyriausybės sferas ir 1915 m. gauna caro leidimą steigti savo tautinės kariuomenės dalis — šaulių batalionus. Vadinasi, pirmas akmuo į politinį nepriklausomybės rūmų pamatą jau padėtas. Latvių tautybės karininkai ir kareiviai, suvažiuavę iš visos rusų kariuomenės, šaulių batalionuose jaučiasi, kaip tėviškėje: jie kalbasi savo gimtąja kalba, jie gina ne svetimas žemes, bet savo kraštą, jie čia drąsiau gali svajoti apie visišką latvių nepriklausomybę.

Karas baigtas. Dabar vokiečiai labiau susirūpinę savo vidaus įvykiais, mažiau pradeda domėtis okupuota Latvija. Latviai mato, kad jiems pagaliau atėjo sprendžiama valanda. Ir štai, nieko nelaukiant, latvių tautos taryba 1918 m. lapkričio 18 d. viešai paskelbė laisvės ir nepriklausomybės aktą. Nemėnėsiu čia, kiek vargo ir rūpesčių turėjo pirmoji latvių vyriausybė, pradėjusi darbą be administracijos aparato, be pinigų, be kariuomenės, ypač, kad viduje šeimininkavo dar vokiečiai.

Šiandie latvių respublika užima 65.791,4 kv. kilometrų plotą ir turi apie 1.900.000 gyventojų. Gyventojų dauguma (77%) latviai, toliau eina rusai (apie 11%), žydai (4,5%), vokiečiai (3%), lenkai (2,5%), lietuviai (1%) ir kiti (1%). Tikybos atžvilgiu gyventojai skirstosi šitaip: liuteronų — 58%, katalikų — 23%, stačiatikių 9%, sentikių 4,5%, žydų — 4,5% ir

Mūsų kariuomenės šventei

Šių metų lapkričio mėn. 23 dieną sukančia lygiai keturiolika metų kai mūsų garbingoji kariuomenė budriai stovi Lietuvos laisvės sargyboje. Tai yra palyginti neilgas laikotarpis, tačiau ir per šį trumpą laiką mūsų kariuomenė pajėgė pasauliui įrodyti savo karžygiškumą. Minint šią brangią ir iškilmingą mūsų tautai sukaktuvių šventę, pravartu yra nors trumpai prisiminti mūsų kariuomenės praeitį, jos darbus ir gyvenimą.

Atskleidę Lietuvos nepriklausomo gyvenimo istorijos lapą, ran-

nes. Jie slopino lietuvių tautos laisvės siekimą ir kiekvieną tautinį pasireiškimą. Jie dėjo didžiausių pastangų, kad nuslopintų lietuvių širdyje tėvynės meilės ir laisvės jausmą, kad suvokietintų Lietuvą ir ją, surakinę nelaisvės grandimi, prijungtų prie savo vaterland'o. Šiaurės Lietuvoje, Šiaulių apskrity, įsigalėjo Bermonto gauja, pasižymėdama savo žiaurumu ir barbariškumu. Jie irgi troško likti Lietuvos viešpačiais. To dar negana. Iš rytų į Lietuvą brovėsi bolševikai, o iš Varšuvos mūsų amžini

menkai aprūpinti, ginkluoti... O Lietuvai išlaisvinti iš nesuskaitomų priešų tuomet reikėjo milžinų —Mindaugų, Vytautų!.. Bet Lietuvių tauta nenusiminė. Pabudusi, pamačiusi netolimos laisvės saulę, nutarė sutraukti svetimųjų nukaltus verguves pančius, ištraukti surūdijusį kardą iš makšties ir su karšta tėvynės meile, laisvės troškimu stoti į žūtbūtinę kovą — laimėti ar mirti.

Suaidėjo po 500 verguvės metų lietuvių karo trimitas, raginas brolius į kovą, didelę šventą kovą už laisvę... sujudo lūšnelėse praeities didvyrių palikuonys, ir kaip vienas, petys į petį, stojo ginti tėvynę nuo priešų. Suskambėjo ginklai, padangė nušvito gaisrais, — lietuviai grūmėsi. Pasiaukojimas, tėvynės meilė ir laisvės troškimas didino jėgas, kėlė narsą. Liejosi lietuvių karžygių kraujas, bet į kritusiųjų vietą stojo nauji šimtai. Priešas atsimušė į geležinę lietuvių karių krūtinę ir išsisklaidė. Bėgo, kad išneštų sveiką kailį iš lietuvių mirštamo smūgio...

Laimėta! Laisvė, laisvė!.. nuaidėjo lietuvių tautoje džiaugsmo ir triumfo aidas. Taip, iš tikrųjų, prašvito laisvės saulė, bet už ją buvo mokėta krauju ir aukomis. To žygio mūsų tauta ilgai nepamirš, kartų kartoms skelbs šį didį laimėjimą.

Prasidėjo Lietuvos laisvas ir nepriklausomas gyvenimas. Vadai kraštą veda į gerovę ir gražią ateitį. Visose srityse intensyvus darbas, nyksta palikti verguvės ir karo audrų pėdsakai. Vyrauja nuotaika ir patriotizmas.

Ats. j. ltn. J. Šabanas.

Mūsų kariuomenė Lentvarave po žygio (1920 m. liepos 16 d.)

dame jame įrašyta tą džiugų faktą, kurs skelbia, kad 1918 m. lapkričio mėn. 23 dieną Vilniuje, Lietuvos sostinėje, buvo įkurta mūsų kariuomenė. Sunkūs tad buvo laikai Lietuvai. Pačiame krašte dar tebešimininkavo okupantai vokiečiai, grobdami turtą ir vargindami žmo-

priešai — lenkai. Jie visi troško neleisti Lietuvai prisikelti iš nelaisvės, vėl suduoti mirštamą smūgį ir sukaustyti verguves pančiais.

Tokiu tad sunkiu laiku Vilniuje buvo įsteigti mūsų kariuomenės pirmieji pulkai. Tačiau jie, palyginti su priešais, buvo negausingi,

k. Latviai savo dauguma (65%) yra ūkininkų tauta, tačiau nemažas jų skaičius yra užimtas pramonėje (11%) ir prekyboje (5%). Latvių tauta savo politines aspiracijas jau yra įgyvendinusi ir dabartiniu metu gyvena savo etnografinėse sienose. Jos sienos su kaimynais galutinai nustatytos: su Lietuva — 1921 m. (487 klm.), su rusais — 1923 m. (269 klm.), su estais — 1923 m. (347 klm.) ir su lenkais (93 klm.). Be to, latviai turi jūrų sieną — 496 klm.

Nors, kaip matėme, latviai su visais savo kaimynais jau turi sutvarkytą sienų klausimą, vadinasi, gyvena ramiai, bet latvių geografinė padėtis verčia juos laikyti gana stiprią, palyginti, ginkluotą pajėgą: 12 pėstininkų pulkų, 5 artilerijos pulkus, 1 kavalerijos

pulką, 1 pionierių pulką, 1 autotankų pulką, 1 šarvuotųjų traukinių pulką, 1 elektrotechnikos divizioną, 1 aviacijos pulką ir jūrų laivyną. Rimta kariuomenės talkininke kariškam tautos parengimui vykdyti yra laikoma latvių šaulių sąjunga, kuri savo skaičiumi (apie 36.000) ir karišku susitvarkymu (nors yra vidaus reikalų ministerijos žinioje) tikrai turi didelės reikšmės visai latvių tautai.

Minėdami latvių nepriklausomybės sukaktuves, mes linkime ir toliau latvių tautai sėkmingai vykdyti užsibrėžtus tikslus ir siekti tolimesnių tautos idealų.

Lai dzivo briva Latvija!

Br. P-lis.

Dėdė Valentinąs

Viliamų palaukėje prie baltakelnių beržų pamatysi pirkelę. Maža, pakrypusi, pasišiaušusiu stogeliu. Keturi langeliai pamėlynavusiom akim kukliai žiūri į palinkusius beržus ir delno didumo darželį.

Tos trobelės savininkas, „dėdė Valentinąs“, kaip kaimynai vadina, jau aštuntą dešimtį metų neša.

Gyvena vienas, kaip palaukės beržas. Medžioklė ir žuvininkystė jo gyvenimo pamatas.

Žiemą, kai pakyla pūgos, velniai vestuves daro, kaip sako Valentinąs, jis pina bučius, ingerklus. Dėdė Valentinąs sėdi prie pirkelės durų. Pypkė rūksta, ir dūmai draikosi apie sidabrinis dėdės plaukus.

Nuo Viliamų pusės keleliu joja keletas raitelių. Žiūri dėdė ir mąsto: gal vokiečiai ar kazokai? Vėl naujos bėdos. Nors jam kasgi, bet kaimynai skundžiasi. Ne už marių gyveni, kai pas kaimynus vargas, ir jam būna sunkiau.

Vakar buvo sutikęs Gurklio Augustą. Pasakojo, kad ateina „baltieji“, kaip bolševikai, sako, o Augustas, sako, kad tai Lietuvos „vaiskas“ vejąs bolševikus. Vieni niekai. Iš kurgi ta Lietuvos kariuomenė? Ims taip staigiai, lyg iš ežero rūkas, ir iškils.

Tiesa, Pavilonio Jurgis neseniai ir pas jį buvo užėjęs. Pernakvojo. Rytmetį, dar saulei nepakilus, palydėjo per beržyną. Sako: „„Sudie, dėdė, aš išeinu“...“

Ir nesako kur. Kurgi jis išeina, manė, gal į Latviją, ar pas tuos bolševikus...

— Vaikeli, — dėdė jam tarė: — jei eini pas tuos mūsų ėdikus, pats žinai — kaip jie vadinasi, „raudonarmiečius“, tegu tau Dievas čia pat suteikia savo malonę... ir prie šių beržų kojų paguldo.

— Dėdė, mokėk laikyti paslaptį, nes gali mano tėveliai nukentėti. Aš eisiu į mūsų — Lietuvos kariuomenę, lauk, manęs žygiuojančio per šį beržyną! Aš greit sugrįšiu. Sudie, dėdė. —

Apkabino, pabučiavo lyg peleinais nusijotus dėdės plaukus ir nuskubėjo.

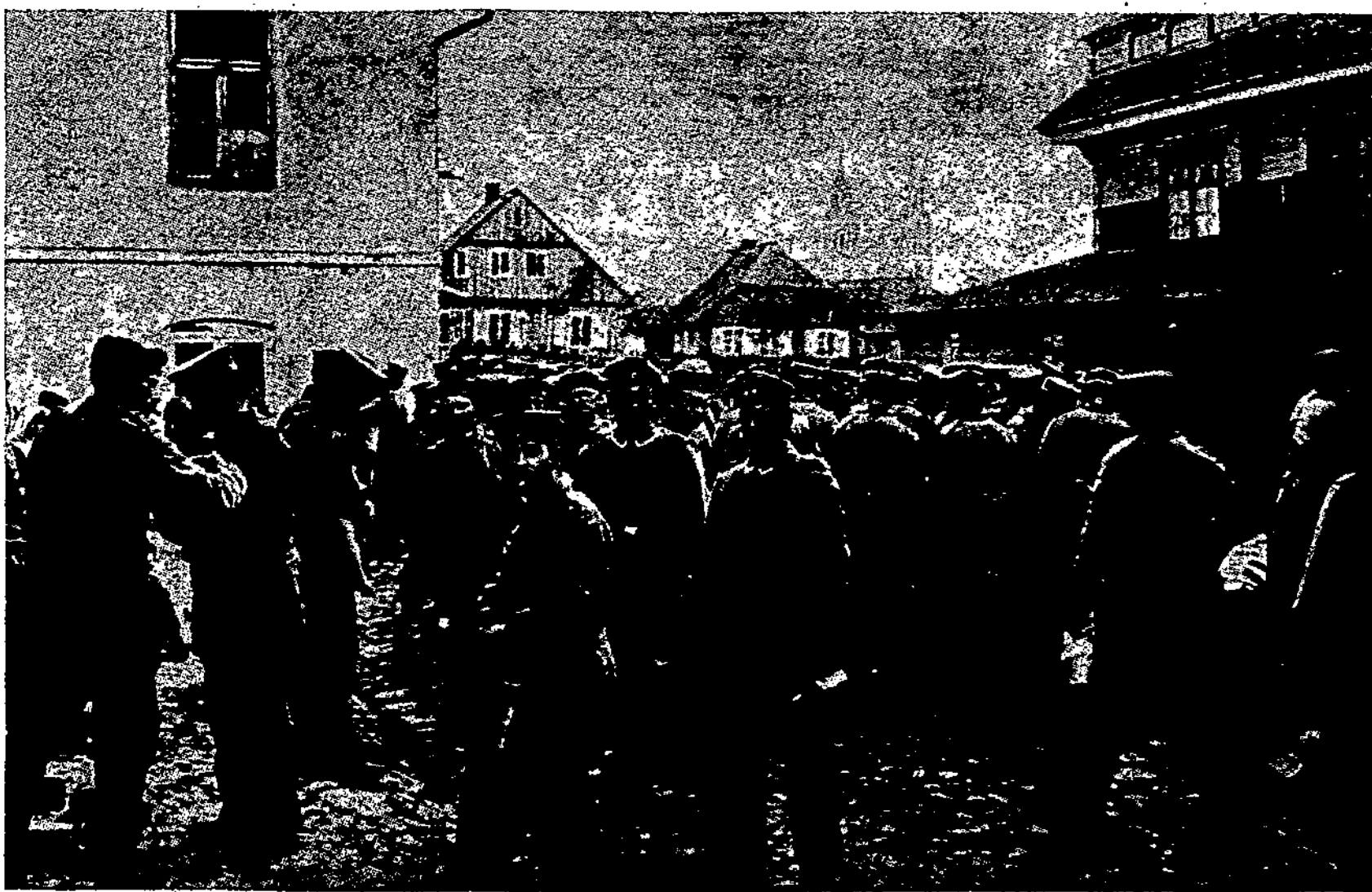
Dėdė sustojo. Ir pypkė užgeso. Vaikeli, — manė — kur ta Lietuvos kariuomenė? Kur tu eini?

Jis surado kelmą ir tyliai išpa-

lengvo atsisėdo. Daug metų jis mindo beržyno takus. Visus beržus suskaitė. Ir kas čia bėdos, auga beržynas, vakarais varnos kranksi, rytais karveliai burkuoja. Eini šautuvą užsikabinęs ir apie medžioklę mąstai.

Tik dabar kažko lyg ilgu. Tas Pavilonio Jurgis. Eina į Lietuvos kariuomenę... reiškia bus Lietuvos kariuomenė. Į Kaukazą ir į Sibirą nebereikės trankytis. Prisiminti praeities zujo po jo galvą.

Ir kelios ašaros nušliaužė per veidą. Nei iš šio, nei iš to. Didelės

Iš didž. karo laikų: vokiečiai sustoję Vilkavišky, kur gauna maistą.

viešnios. Viena net ant cibuko užkliuvo. Kaip lašas ant taukuoto stiklo, sustojo ant užvožtuvėlio.

Keliolika dienų praslino nuo to laiko, kai jis Pavilonio Jurgį palydėjo.

Taip gera prisiminti tas rytmetis.

Nuo vieškelio pusės atjojo keturi raiteliai. Gal tie patys, kur Viliamų palauke jojo, tur būt, kokie bolševikų žvalgai.

Pasuko prie jo pirkelės. Žiūri — kepurę užtraukęs ant akių, kad saulė nekliudytų.

— Labą dieną, tėvai! — tarė vienas raitelis. — Ko taip žiūri. Bolševikų nematei?

— Labą, labą dieną, — tarė nustebejęs dėdė Valentinąs, — kur čia rasi tuos bolševikus.

Du nulipo nuo arklių, paprašė vandens.

— Koks čia dabar vaiskas? — paklausė dėdė: — taip gerai lietu-

viškai kalba. — Kalbėjo žiūrėdamas į žalsvas kepures su baltais lankais.

— Argi nežinai, tėvai, — juk mes Lietuvos kariuomenės raiteliai. Štai, po kiek laiko mūsų žemėje nebus nė kvapo bolševikų gaujų.

Žiūri į veidus, į kepures. Veidai tokie artimi, pažįstami. Žiūri ir savo akims netiki.

Suėjo į pirkelę.

— Gal užsirūkysime, vyrai, — pasiūlė dėdė, — žinau, kariuomenėje tabakas meilesnis už medų.

Visi mielu noru priėmė dėdės pasiūlymą.

Iš užpečio išvilko visą krepšį makorkos. Tai išteklius ilgiems žiemos vakarams, bet tokiems svečiams — negaila.

— Imkit, vyručiai, rūkykit, — ragino, — aš štai su peiliu pri-piaustysiu.

Visi rūko ir dėdės tabaką giria. Bet dėdės galvoje kiti dalykai sukasi.

— Tai, sakot, tikras Lietuvos „vaiskas“ susidarė, — kalba dėdė, — ir apicieriai, viskas sava. Ar motų, tų, kaip juos vadina, paliamiotų, žinoma, dar neturite, bet su Dievo padėjimu tuojau galima išigyti.

— Viskas sava, tėvai, — kalbėjo vienas raitelis, — ir karininkai, vadai ir visų rūšių ginklai. Argi nežinai, tėvai, kad įkretėm bolševikams ties Panevėžiu, Biržais ir kitose vietose?

— Ką čia aš senis žinosiu, vienai vienas gyvendamas. Ateik tu

pono Dievo malonė ir taip padaryk: savo „vaiską“, viską. Tikrai stebuklas. O apie Jurgį nieko negirdėjot?

— Apie koki Jurgį, —

— Tai mat, čia mano kaimyno Pavilonio Jurgis išėjo į Lietuvos kariuomenę. Tai, sakau, ar nesutikote kur nors?

— Ne, neteko girdėti.

— O gal valgyti norite?

Po valandžiukės ant stalo garavo keletas žuvų. Žuvų, kurios be vandens daugiau nieko nematė.

Rupios duonos kepalėlių atnešęs, gailėstavo dėl menkumo.

— Tėvai! — tarė vienas raitelis: — tavo duosnumas parodė gerą širdį, bet ar galvoji ką ryt valgysi? Mes gauname valgį ir esame aprūpinti, o tave kas pavalgydins?

— Ką čia, vaikeliai, — lyg susigėdęs kalbėjo, — aš šautuvą ant pečių ir — bematant vienam lig valiai. Tinklioką patraukiu ir — žuvų, kiek nori. Valgykit.

— Palaukit... — pamojęs ranką išbėgo už durų.

— Štai, tarė sugrįžęs, nešdamas rankoje maišiuką, — keli man nereikalingi prūsokai, paimkit. Žinau, kariuomenėje viskas pravartu. — ir ant delno išrikiavo keletą aukšinių dešimtokų.

— Tėveli, tai jau perdaug, — tarė vienas raitelis: — pavaišinau, priėmėi į savo pastogę, mes tau amžinai dėkingi. Ne, pinigų neimsime. Palik juos savo juodai dienai.

— Vaikeliai, nedarykit man gėdos — priimkit, — maldavo dėdė. — Čia toks mažas dalykėlis. Nemažinkit mano džiaugsmo.

— Sudie, tėvai. Mes skubinsimės.

Išlydėjęs ilgai žiūrėjo į nuojančius raitelius.

L. Dovydenas.

Naujiems draugams

Jums mes šiandien ranką spaudžiam,
Karštą, tikrą meilę rodom,
Seniai jūsų, vyrai laukiam,
Jus sutinkame, kaip brolius.
Kviečiame į smagų būrį,
Kur taip linksmai dienos bėga.
Čia visi mes lygūs būsim,
Čia visi, kaip vieno tėvo.
Kartu keliamės ir gulam,
Kartu einame į žygį, —
Orkestro griausmingas maršas
Mus patinka ir išlydi.

St. Daunys.

Dovanų dalijimas kareiviams karo metu.

Feljetonas.

520 litų premija

Ak, mieli vyručiai, genys margas, bet pasaulis dar margsnis. Čia, žiūrėk, naujokas Kilpa susirūpinęs, kad gavo netikusį šautuvą. Ten toli, kažin kur rytuose, japonas kinui kasas rauna... Tačiau, kad mano bičiulio Jono Atsuktuko sielą būtų nors mažytis debesėlis niaukęs, to tvirtinti negaliu. Leido bičiulis žalią jaunystę ir, rodos, sodresnės laimės netroško. Išeis, būdavo, pasigrožės, pasak jo, „mirštančia gamta“, o grįžęs ilgai vargšas krimsdavosi prie rašomojo stalo. Parašys žodžių virtinę, pavartys „Poetų vadovą“ ir, padaręs skėstančio miną, šast rašinį į pečių. Neveltui mūsų miestely rašomasis popierius pabrango. Jono Atsuktuko poetiška siela rijo popierio kilogramus, bet vaisiaus neišspaudavo.

Ką gi. Dainuojančios širdies nepakabinsi ant gembės. Filantropijos sumetimais tokių vargšų labui reiktų steigti priežiūros komitetus, ar priešpietinio spaudymosi savaites, bet... pirmučiausia „Kario“, redaktorių ištremkim į Grenlando salą. Viešpatie mano, kasgi matė, kad viliojančiais skelbimais jaunųjų literatų rašalą ir kraują gadintų. Kada šis vargšas nusibaigęs mirs, sakysim, karo ligoninėje, dar paskelbs „Kary“. Girdi toks ir toks eilinis nuo di-

delės slogos miręs. Palaidotas ten ir ten. O apie pačią mirimo priežastį, dievaži, nutylės. Tas mūsų gerutis redaktorius dviejuose „Kario“ numeriuose įdėjo tokį skelbimą. Girdi, kas parašysias 1200 eilučių nurodyta tema, gausias 520 litų. Matot, aiškiai pasakyta: 520 lt.!

Mano bičiulį Atsuktuką karštis pagavo. Atbėgo vieną popietį pas mane ir įsikarščiavęs sako:

— Girdėjai, sako, — redaktorius 520 litų žada... ir reikšmingai sumirksėjo.

— Tai mat, — sakau, — visko gali būti...

— Visko, tai visko, bet aš... bandysiu.

Jis bandys! Viešpatie, Tavo valia. Pirmosios premijos pažadas Atsuktuko sieloje audrą sukėlė. Žus, manau, vyras. Ras nulinkusi prie plunksnos.

— Gal obuolių, drauguži, ar naminio alaus stiklą — pasiūliau.

— Nuodus palikim kitiems, o dabar kalbėkim apie patį reikalą. Tu, — pradėjo karščiuotis, — kariu buvai, net grandinio laipsnį užsitarnavai. Tik pasakok man apie karių gyvenimą, o aš... — ir popierio lapą pasidėjo ant stalo. Įrėmė paišelį ir žiūri degančiomis akimis į mane. Nusigandau. Ir kaip nenusigąsi, jeigu prieš valandėlę kuklus mūzos garbintojas virto įerzintu liūtu.

Pasamoneį ėmė busti užmiršti vaizdai ir didesnės ar mažesnės tarnybos metų nuodėmės.

Lietuvos karininkų „Ramovė“

Šio lapkričio mėn. 19 d. sukan-ka 10 metų, kai, generalio štabo viršininko įsakymas, Kauno įgulos viršininkas sušaukė Kauno įgulos karininkų atstovų susirinkimą ar-rijos karininkų klubo steigimo rei-ka-lą aptarti. Susirinkimas vienu balsu pasiūlymą priėmė ir klubui įkurti išrinko steigiamąją valdybą: pirmininkas — generolas ltn. gyd. Nagevičius, nariai: pulkininkas ltn. Štencelis, majoras Braziulevičius, kapitonas Žalkauskas ir karo val-dininkas Augustauskas. Karo vald. Augustauskui 14-XII iš valdybos išstojus, jo vieton įėjo kandidatas mjr. Giedraitis. Rugpiūčio mėn. išstojus kpt. Žalkauskui, jo vieton pakviestas pulkininkas ltn. Vyš-niauskas. Steigiamoji valdyba toki buvus energinga ir darbšti, kad, nežiūrint visų sunkumų, kurie kilo dėl lėšų stokos, didelio ir sunkaus darbo reikalo, sunkiai bet sėkmin-gai varė susirinkimo patikėtą dar-bą ir pasiekė užbręžtą tikslą.

Metų bėgyje steigiamoji valdy-ba įvykdė kapitalinį ir didelį (1930 m. pirktų Ramovės) rūmų remon-tą, kuris kaštavo apie 60.000 litų, įgijo vidaus įrengimo baldų, pa-veikslų, biustų, drapiruotės ir k-to turto, kas kaštavo apie 100.000

litų, ir visa tai atlikta neturint nė cento pradžia.

1923 m. spalio mėn. 16 d. iš-kilmingai atidarė klubą, nustatė klubo veikimo vėžes ir sudarė klu-bo įstatus, kurie su mažais pakeiti-mais veikia ligi šiol, kaipo Lietu-vos Karininkų Ramovės įstatai.

Užtrauktas skolas klubas sumo-kėjo narių įnašais, kurie buvo ima-

mi iš visų karininkų iki 1924 m. po 2%, toliau po 1% iš mėnesinės al-gos. Šiandien Ramovė turi nuosa-vus rūmus Laisvės al. ir Mickevi-čiaus g-vių 15/23 Nr. ir šiek tiek gryno kapitalo.

Kelias, kuriuo buvo prieita iki šio klubo įsteigimo, labai ilgas. Jis prasideda nuo 1919 metų. Daug buvo padėta truso, daug susirinki-mų, daug buvo komisijų, valdybų ir komitetų, bet jų darbas prasidė-davo ir baigdavosi nieko rimto ne-

Steigiamoji Lietuvos karininkų klubo valdyba (1922. XI. 19 — 1923. I. 11). Iš kairės: pulk. Giedraitis, dabartinis kr. ap. min., kpt. Žalkauskas (dabar atsargoj), gen. ltn. gyd. Nagevičius, pulk. Štencelis, pulk. Braziulevičius, pulk. Vyšniauskas.

— Ką gi, — pradėjau, — kiekvienas mirtingasis nuodėmėj gimęs. Prisipažįstu, kad vieną kartą pro tvorą į miestą pakliuvau...

— Šitaip! O daugiau?!

— Kartą į skyrininko Lopetos šautuvo vamzdį vo-ratinklių įkišau.

— Sakyt, — kraipė galvą įsikirščiavęs Atsuk-tukas, — kaip žmogus kartais žemai nuslysta. Na, o daugiau?

— Kartą rikošetu taikinį pergrioviau — visiškai susigraudinau. — Atleisk, drauguži.

— Ką? Rikošetu? Ką tai reiškia?

— Tai reiškia, kad taikiny s griuvo, kaip pakirs-tas ažuolas.

Laikas pasakyti, kad tik dabar bičiulis Atsuktu-kas ėmė domėtis kariškais terminais. Šis magiškas žodelis jį prablaivė.

— Hm. Rikošetas. Tai, matyt, koks naujas šar-vuotis, ar neleistinas rankų veiksmas. Suprantu. Be-sikirščiuodamas tu ranka taikinį užgavai ir buvo ri-košetas.

— Suprantu... — valandėlę pagalvojęs atsiliepė Jonas. — Tavo prisipažinimai man akis pravėrė. Iš tavo tarnybinio meto herojaus nesukursiu.

Taip. Skaudi tiesa. Kad ne rajono tvora, vora-tinkliai ir rikošetas, gal būčiau Šaliamono garbe ži-bėjęs Atsuktuko konkursinėj apysakoj.

Vieną vakarą susimąstęs vaikščiojau vieškeliu ir galvojau, kaip čia atpirkti tarnybos nuodėmes. Žiūriu, atbilda vežimas, o vežime mano gerutis Atsuktukas. Pastačiau akis. Nukirpta Atsuktuko galva ir vežime dėžutė.

— Sudie, bičiuli! — jis šūktelėjo.

— Tai į Braziliją, drauguži?

— Che-che- che! Važiuk pats. Aš į kariuomenę važiuoju. Reik pažinti kario gyvenimą, o tuomet tik pykšt redaktoriui apysaką. Sudie! — dar šūkte-lėjo ir nušvitusiu veidu timptelėjo vadeles. Nudar-dėjo. O vakare jo apvalutė Nastė man pasakojo:

— Mazgotės jūs vyrai! Dėl kažin kokio rikošeto jis man pasakė: „Palauk su savo meile dar pusantų metų. Aš vykstu karių gyvenimą pažinti. Lauk!“

— Tai ir lauk! — pyktelėjo apvalutė Nastė ir švelniai prisiglaudė prie mano peties. O ant mano stalo gulėjo Atsuktuko laiškas:

„Gyvenk laimingai! Aš savanoriu išvykstu. Po poros mėnesių prisistatysiu „Kario“ redaktoriui, kai-po pavyzdingas karys, o redaktorius ir be 1.200 eilu-čių man piną premiją paskirs. Dabok Nastutę. Tavo Jonas“.

Auštantėjau namo ir galvojau: „Kario“ premija ar rikošetas pasuko bičiulio Atsuktuko gyvenimo vagą.

Mildas.

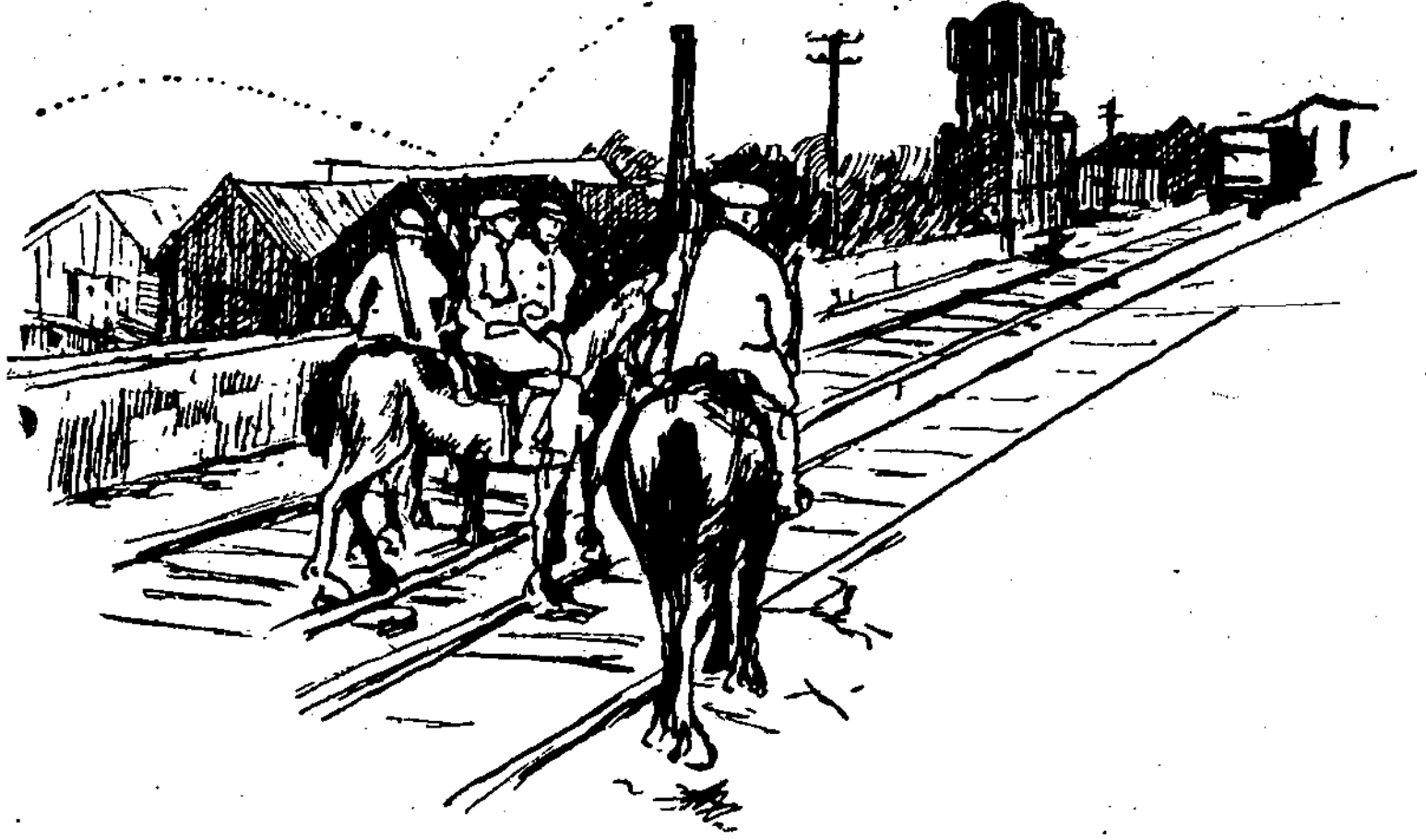
davęs. Žinoma, tam kliudė tuo laiku siautusių kovos su dideliais ir išūliais mūsų nepriklausomybės priešais, to laiko Kauno, kaip miesto, menkumas ir dėl gyventojų susikimšimo butų stoka, galop, pačių kariuomenės dalių buveinių nepastovumas.

Steigiamajai valdybai buvo lemta plačiai realizuoti karininkų norą. Visų pripažįstamas jai tas nuopelnas.

Dabartinė Ramovės seniūnų taryba turėjo noro 10 metų savo gyvavimo sukaktuves minėti šio lapkričio 19 dieną, bet dėl rimtų sumetimų nutarė minėjimo iškilmes sujungti su visuotinio Ramovės narių suvažiavimo diena, kas sutaupys nemažą lėšų.

Apie klubo įsikūrimo darbus, pasidarbavusius ir prisidėjusius prie to darbo asmenis ruošiamą plati apžvalga, kuri numatoma paskelbti sukaktuvių minėjimo proga.

V. Ž.

Pirmieji savanoriai žvalgai.

Paskutinės dienos bolševikų fronte

(Pradžia ir schema 45 „Kario“ nr.)

Aš paprašiau trečios kuopos vadą, kad leistų man eiti prieš bolševikus su ketvirta kuopa. Vadas sutiko. Atskaičiau penkiolika eilių iš dešinio sparno, paėmiau kulkosvaidį, tris raitininkus, viršilai Ereimiui taip pat įsakiau su kuopos žvalgais prisidėti prie mūsų. Taip susitvarkę išėjome pasitikti priešą. Prisiartinome prie tilto. Bet tiltas jau buvo apšaudomas priešų. Mums teko kulkosvaidį nuimti nuo vežimo, o iš trijų raitininkų tik vienas drįso persokti per tiltą su arkliu. Tuoju už tilto mes sutikom trečios kuopos užtvary. Kareiviai vedė du sužeistų, o trečią nešė ant rankų. Paklausiau, kur yra bolševikai. Atsakė, kad jau miestelyje. Įsakiau paruošti granatas. Pasiruošę sutikti priešą granatomis, mes išėjome į gatvę, kuri tęsėsi rytinėje ežero pusėj. Miestely bolševikų dar nebuvo. Jų grandinė artinosi prie miestelio ir buvo nuo miestelio už keleto šimtų žingsnių, kapų linijoj. Iš mūsų pusės šaudė trečios kuopos užtvary iš aukštumos 141. Dvidešimt kareivių su vienu kulkosvaidžiu užėmė griovį prie vieškelio, kuris veda į Eglaitę. Dešimt žmonių pasiunčiau į kairę prie paskutinės miestelio trobos (aukšt. 122). Viršila su žvalgais nuėjo parkūmiais dešinėn, į malūną, kuris randasi taip pat prie Eglaitės vieškelio. Kulkosvaidininkas eil. Karutis atgabeno antrą kulkosvaidį, kurį aš, kad išvengtumėm netikėtumų dešiniajame sparne, pastačiau prie liuteronų bažnyčios. Pasiruošimas kautynėms truko neilgiau kaip pora minučių. Dar mums nepradėjus šaudyti, mūsų artilerija paleido ugnį.

Vos tik stojome į kautynes, beveik tuo pat momentu, kai kareiviai šoko į griovį, jų tarpe buvo du sužeisti. Vienas buvo sužeistas lengvai į ranką, ir pats nuėjo į miestelį. Kitas buvo sužeistas daug rim-

čiau į petį. Jis pamažu išlipo iš griovio ir, visas jėgas sukaukęs, šiaip taip prišliaužė prie netoli esančios trobos ir čia atsisėdo. Tai buvo jaunas devyniolikos metų savanoris, gražiu beveik dar vaikišku saulėj įdegsiu veidu. Kareiviai vadindavo jį Antaniuku. Dabar jo tamsus veidas išbalė ir buvo pilkas, lyg žemėmis apneštas. Kada prie jo prisiartinau, jis visiškai nedejavo, bet sėdėjo ramiai, žiūrėjo į mane ir laukė pagalbos. Sanitarų su manim nebuvo. Tačiau sužeistąjį reikėjo kaip galima greičiau iš kautynių lauko išnešti, nes, jei priešas laimėtų, jam grėsė neišvengiama mirtis; antra, sužeistųjų išvaizda kareivių ūpą visuomet veikia neigiamai. Sužeistajam išgabenti teko paskirti vieną kareivį nuo antrojo kulkosvaidžio ir čia pat sučiuptą civilį žyduką.

Priešo ugnis buvo labai stipri. Nors jis arčiau šiuo momentu prie mūsų nėjo, tačiau buvo aišku, kad jis pasiryžęs paimti Subačių ir kad mus greit atakuos. Vien ugnimi priešą atmušti nesitikėjau, todėl nusprendžiau kautynių iniciatyvą paimti iš priešų ir jį patį atakuoti. Tuo tikslu įsakiau jaunesniam karininkui atvykti su visa kuopa. Bet iš štabo tuo laiku buvo gautas įsakymas: iš ketvirtos kuopos daugiau ne vieno kareivio į mūsų neįvesti.

Mes, kuopos vadai ir jaunesnieji karininkai, dažnai nežinome mūsų viršininkų sumanymų. Vėliau sužinojome, kad bataliono štabas sugalvojo ties Subačiumi paimti bolševikus į nelaisvę, padedant bataliono rezervui. Kuo būtų pasibaigusios kautynės su daug gausingesniu priešų, nežinia. Bet čia mums daug padėjo artilerija.

Subačių buvo geras artilerijos sekimo punktas, įrengtas artilerijos instruktoriaus pulkininko Žindi-

liausko įsakymu sentikių maldyklos varpinė. Pirmos baterijos būrio vadas, karininkas Šmidtas, gavęs žinią apie bolševikų atvykimą, tuojau atlėkė į miestelį, įlipo į sekimo punktą ir paleido ugnį.

Artileristams retai tenka būti po kulkosvaidžių bei šautuvų ugnimi, bet tą rytą karininkui Šmidtui nuo bolševikų kulų grėsė didelis pavojus. Sentikių maldykla yra netoli ežero. Priešas net be žiūrono matė, kas ten įrengta ir kas ten randasi. Aišku, keletas gerų šaulių (tur būt, ir kulkosvaidis šaudė į varpinę) visomis pajėgomis stengėsi nuimti pavojingęsnį kautynėse žmogų, t. y. artilerijos sekėją. Nors karininko Šmidto gyvybei grėsė didelis pavojus, tačiau jis labai vykusiai šaudė bolševikus. Antru ar trečiu sviediniu jis numušė priešų kulkosvaidį; kiti sviediniai sprogo prie pat grandinės arba pačioj priešų grandinėje.

Prie vienišio Sakke stovėjo keletos bolševikų, matomai, tai buvo viršininkai. Vienas sviedinys sprogo prie pat šios grupės. Po šito bolševikai, prisidengdami keliom dešimtį raudonarmiečių, pradėjo trauktis. Kaip paskui paaiškėjo, buvo sunkiai sužeistas puolancios bolševikų grupės vadas.

Pastebėję, kad bolševikai traukiasi, mes tuojau puolėme juos. Artilerija nukėlė ugnį toliau. Viršila Ereimičius su žvalgaus užbėgo bolševikams iš kairiojo sparno. Tai pastebėjusi bolševikų priedanga pabėgo. Jie taip skubino, kad paliko savo sužeistuosius, kuriuos mes paėmėm į nelaisvę.

Pirmąjį belaisvį mes paėmėm netoli vienišio Sakke. Tai buvo 19—20 metų latvis. Jis sėdėjo pievoje. Šautuvą buvo paslėpęs krūmuose. Ten pat radome sudraskytus jo laiškus. Jis rašė savo motinai, kuri gyveno Latvijoje, netoli Subačiaus. Turinys buvo toks, būtent: jų atskiros paskyrimo komunistinė dalis tik ką prieš kelias dienas atvyko į šį rajoną. Toliau, kad jie kas dieną eina šaudyti baltųjų, plėsti buržujų ir kulokų ūkių (kulokai, anot bolševikų, tai pasitūrintieji ūkininkai) ir turi viltį greit užkariauti visą Latviją. Kitą belaisvį paėmėm netoli Gut. Prodeno ir čia pat pagavome pabalnotą arklių. Iš bolševikų belaisvių parodymų sužinojau, kad puolancioj grupėj buvo du šimtu trisdešimt raudonarmiečių. Ši grupė buvo sudaryta tokiu būdu: iš visų devynių, prieš mus stovinčio pulko, kuopų buvo iššaukta po dvidešimt savanorių, be to, žygiavo to pat pulko žvalgų komanda iš penkiasdešimt raudonarmiečių, kai kurie raiti. Be to, buvo penki kulkosvaidžiai, raudonieji karininkai ir komisarai.

Greit apklausęs belaisvius, išsiunčiau juos į Subačių, o pats raitas beveik prie Strielčių vienišio pavijau savo grandinę. Grandinėje buvo 43 kareiviai, užpakaly privačiame vežime vežė kulkosvaidį. Su manim buvo trys raiteliai. Prisiartinę prie Strielčių pastebėjome moteriškę, traukiančią maišą bulvių, kuri pametė bolševikai.

Kadangi priešų nebuvo matyti, tai aš, norėdamas iš moters sužinoti, kiek ir kada praėjo bolševikų, išėjau maždaug 50 žingsnių prieš grandinę. Bet vos tik prie moteriškos prisiartinau ir pradėjau kalbėti, ji ėmė mosikuoti rankomis ir sušuko: „Ką tamsta darai? Bolševikai čia pat už kalnelio!“

Sušukau kareiviams: „Pirmyn!“ ir išleidau raketą, duodamas ženklą artilerijai, kad pradėtų šaudyti.

Kareiviai užbėgo ant kalnelio ir paleido ugnį. Vienas civilis žydas vežė kulkosvaidį. Kol kareiviai bėgo užimti poziciją prie aukštumos 121, žydas, nieko nežiūrėdamas, sukirto arkliui ir pradėjo bėgti. Iš pradžių pagalvojau, kad jis su kulkosvaidžiu bėgs pas priešą, ir buvau bemanas į jį šauti. Bet jis staiga pasuko ir sustabdė arklių; kulkosvaidį pastatė ir, norėdamas į priešą šaudyti, pradėjo kišti kaspiną. Kulkosvaidininkas, eilinis Karutis 1 Nr., taip pat nesuspradamas, ką žydas mano daryti, išikarščiavęs pribėgo prie jo, sudavė ir iš to pat kulkosvaidžio paleido ugnį. Toliau paaiškėjo, žydelis ilgą laiką rusų kariuomenėj buvo prie kulkosvaidžių ir labai nekentė bolševikų. Priešas, pastebėjęs mūsų, pradėjo bėgti Studeno link į mišką ir tik iš čia atsakinėjo į mūsų ugnį.

Tuo tarpu artilerija, pamačiusi mano išleistą raketą, pradėjo prisišaudyti. Pirmas sviedinys sprogo netoli grandinės. Artileristai, tur būt, visai numanė, kad mes būsim taip toli nužygiavę. Po antros raketos, kurią išleidau, ugnis buvo perkelta toliau. Bet, kadangi artilerijos šaudymą raketomis korektuoti sunku, o iš sekimo punkto jie (artilristai) priešų matyti negalėjo, ugnį tuojau sustabdžiau. Bolševikai pasislėpė, o mes nužygiavome toliau. Miške, maždaug už kokio kilometro nuo Strielčių, mes pamatėme du kareivius, kurie vienas paskui kitą bėgo į priešų pusę. Kas jie tokie buvo? Mūsų kareiviai būti negalėjo. Tat aišku — priešas. Bet vis dėlto ugnies nepaleidau, o pasiunčiau porą raitelių, kad išaiškintų, kas jie per vieni ir, jei bus galima, kad juos gyvus pagautų. Tieji, pamatę raitelius, vienas pasislėpė miške, o antras — pasuko tiesiog į mūsų pusę. Pasirodo, kad tai buvo mano pasiuntinys eilinis Veritinskis. Tai buvo senas trisdešimt dviejų metų kareivis, kilęs iš Vilniaus miesto. Jis dar prieš didįjį karą taikos metu ilgą laiką tarnavo rusų kariuomenėj. O vėliau nuo 1914 metų dalyvavo pasauliniame kare. Vokiečiai buvo paėmę į nelaisvę. Iš ten sugrįžta į Lietuvą ir stoja mūsų kariuomenės savanoriu. Pasiuntiniu tarnauti sutinka tik su sąlyga, kad dalyvaus visose kautynėse su savo kuopa, kaip ir rikiuotės kareiviai. Aš sutikau ir visuomet savo pažadus griežtai pildžiau. Bet šį kartą, kadangi kautynėse ne visa kuopa dalyvavo, Veritinskiui įsakiau likti namie.

Kol kautynėsėjo prie pat Subačiaus, 3-ios kuopos vadas karininkas J. Vidugiris su mano ir savo kuopos kareiviais užėmė poziciją vakarinėje ežero pusėje, sumanęs duoti priešui galutinį atsaką, jeigu mums tektų iš rytinės ežero pusės pasitraukti. Taigi, kol kautynėsėjo prie pat Subačiaus, Veritinskis manydamas, kad čia suras savo mėgiamą darbą, kautis su priešu, buvo visiškai ramus. Bet, kai priešas pasitraukė, buvo aišku, kad vakarinėje ežero pusėje kautynių nebebus. Veritinskis šiek tiek pagalvojęs, pasiima savo porciją (kuri visuomet buvo iš trijų šimtų) šovinių, šautuvą, o pasiteisinimui sauvališko pasišalinimo iš rajono paėmė man pusryčių ir išeina prie mūsų. Būdamas geras kareivis, eina... Žvalgosi aplink... Ir štai, visai netoli, pamato bolševiką. Nori paimti į nelaisvę. Veja... Bet aš kaip tik tuo momentu su savo raiteliais jam sutruk dau...

Žygiuojame toliau. Bolševikų raitus patrulius matome dar kelis kartus. Bet jie, vos tik mus pamato, nelaukia nė ugnies, bėga ir slepiasi. Rajoną patikri-

name ligi pat Murovankos, kur buvo bolševikų apkasai, ir, įsitikinę, kad priešas jau numalšintas, sukame atgal. Ūkininkai pakelėse vaišina kareivius duona, pienu, sviestu ir sūriu. Pasakoja, kad bolševikai vežę daug sužeistų ir užmuštų. Tarp sunkiai sužeistųjų buvęs ir kuopos vadas. Mes ir patys visu keliu matėme daug kraujo. Perrišimai, tur būt, buvo daryti labai primityviškai. Kas žino? O gal tai lavonų buvo kraujas?..

Nors kareiviai nesiskundė, kad jie yra pavargę, bet, kadangi, tą dieną aš maniau žygiuoti (dar 8 kil.) iš Subačiaus į rezervą, įsakiau užvaryti penkias pastotis. Visi kareiviai susėdė į vežimus ir nuvažiavo toliau.

M. K.

(Bus daugiau).

9 pėst. pulko vandentiekio ir kanalizacijos darbai atliekami savo jėgomis. Foto Ratnerio.

„Karys“ penkiolika širdžių užkariavo

(Platintojo užrašai).

Vieną dieną, per Kalėdų atostogas, trūsiuosi ir galvoju: — Laiko maža, nėr kada laikraščių platinti, o išvažiuodamas tikrai pasižadėjau išplatinti mažiausia 15 egz. „Kario“ ir nemažiau „Trimito“.

Sniego buvo visur pilna. Ant kiemo tikros „tvirtovės“. Rengiuosi į kaimą pilnu portfeliu laikraščių, kvieslių. Atsinešu tėvo batus. Aunuosi ir juokiuosi: — Dar liksiu pusnyne, tai bus juoko. Tiek sniego. Mama draudžia: — Kur tu dabar eisi, tokioj pusny, šuva varomas neitų. Aš aiškinasi, kad yra būtinas reikalas. Motiną perkalbėjau. Išėjau apie priešpiečius. Pasukau pas kaimyną. Kaimynas „nesibaidė“, ilgai kalbint nereikėjo. Išsirašė „Kari“, nors ir ne visiems metams, bet pusmečiui. Buvau patenkintas, kad „medžioklės“ pradžia laiminga. Palikau vieną „Kari“ ir dar kelis kitus kvieslius. Einu toliau. Užsukau pas kitą. Čia mano ūpas nukrito. Dėl ko, žinot patys... — Tai tu ir platink, žmogus, kad toki ožiai. Reiks eit, jei kokios, su viena prenumerata namo, — masčiau. — Bet ne, aš juk pasiryžau, turiu toliau eiti, — galvojau.

Taip per dvi dienas perkalbėjau nemažą gyventojų. Išgirdau visokių nuomonių. Vienas net aprėkė: — Čia žmogus neturi iš ko sudaryt centą, o jie visokius popierius bruka. Eitų namo ir padėtų tėvams dirbti, o ne valkiotųsi po žmones.

Į tai aš nieko ypatingo neatsakiau, tik puse lūpų ištariau „sodie“ ir pasileidau toliau.

Galvoju: — Laikraščius platinti, tai ne prie pečiaus namie sėdėt, ir vėl leidausi toliau ir toliau...

Ar šiaip, ar taip vis dėlto man pasisekė palenkti 15 širdžių „Kariui“ ir tiek pat „Trimitui“. Brisdamas namo per sniegą galvojau:

— Kaip karys karo metu kartais mugali ar bent sulaiko kelias dešimtis kareivių, taip aš panašiai padariau, nugalėdamas trisdešimtis širdžių.

J. B.

Pagėgių progimnazijos rūmų pašventinimas

Lapkričio 13 d. pašventinti Pagėgių lietuvių progimnazijos rūmai. Į iškilmės atvyko gubernatorius p. Gylys su žmona, karo komendantas, plk. Liormonas, uosto direkcijos pirmininkas, inž. Visockis, direktorijos narys Žygaudas, dr. Gaigalaitis, Pagėgių apskrities viršininkas Šlenteris, gausingas apylinkės lietuvių būrys, mokiniai su savo tėvais ir net keletas lietuvių iš Tilžės. Iškilmų dalyviai pripildė gimnazijos nemažą salę.

Naujuosius rūmus pašventino dr. Gaigalaitis. Savo kalboj jis palinkėjo šiuose namuose auklėjamam jaunimui išmokyti mylėti tėvynę ir Dievą ir palinkėjo mokytojams tą darbą sėkmingai varyti.

Progimnazijos direktorius Tonas savo kalboj nupasakojo progimnazijos istoriją, jos reikalingumą ir atneštą naudą. Klaidos kraštui prisijungus prie Didž. Lietuvos, vietos lietuviak susirūpino lietuvių kalbos mokymusi. Tuometinių, o ir dabartinių mokytojų dauguma lietuvių kalbos nemokėjo ir vaikų nemokė. Ne tik šio krašto, bet ir iš Didž. Lietuvos atsikėlusius lietuvių vaikai turėjo mokytis svetima vokiečių kalba. Lietuvis susirūpino mokyklų reikalu. Isteigė mokyklų draugiją, ir ji pirmiausia isteigė Pagėgiuose lietuvių progimnaziją. Tai buvo 1926 m. pradžioj. Kai kam rūpėjo tos mokyklos vardą žeminti, tačiau mokinių skaičius vis dėlto augo. 1926 m. jų buvo apie 20, o jau 1929 m. — 150. Progimnazijai pristigo patalpų ir tada buvo pradėta rūpintis savo rūmais.

Mokyklų draugija stengėsi, kaip įmanydama, pastatyti savo rūmus. Tačiau sunku buvo surinkti tiek daug lėšų. Tonas priminė svarbų mokyklos istorijoje momentą: 1930 m. progimnaziją aplankė Respublikos Prezidentas, p. Smetona. P. Prezidentas pats pamatė, kaip menka buvusi tos progimnazijos patalpa, ir čia pat pažadėjo padėti pastatyti didesnius rūmus. Ir 1930 m. vasarą gimnazijos rūmai buvo pradėti statyti. 1931 m. rudenį statyba buvo baigta, bet besiplečianti krizė sunkino išgyti reikiamą inventorių ir baigti vidaus įrengimą. Pati progimnazija jau praėitų metų rudenį savo mokslą pradėjo naujosiuose rūmuose, bet tik šiandien, galutinai baigus progimnazijos rūmų įrengimą, jie iškilmingai šventinami.

Dir. Tonui pasiūlius, už paramą ir palankumą progimnazijos rūmus statant, pasiūstos padėkos telegramos Respublikos Prezidentui, p. Smetonai, Švietimo Ministeriui, p. Šakeniui ir buv. gub. p. Merkiui.

Krašto gubernatorius savo kalboj kreipėsi į šventinamos mokyklos mokinius ir ragino juos mylėti savo kalbą, tautos papročius, kaip mylėjo Duonėlaitis, tos įstaigos šefas.

Žygaudas direktorijos vardu pasveikino progimnazijos vadovybę ir linkėjo sėkmingai mokslinti krašto jaunimą.

Pagėgių apskrities viršininkas Šlenteris savo kalboj priminė, kad prieš dvejus metus ta vieta, kur dabar stovi progimnazijos rūmai, dirvonavusi. Rūmų pastatymas yra ne tik materialinis nuopelnas, bet ir teikia moralinio džiaugsmo. Jis linkėjo tuose rūmuose besimokančiam jaunimui išmokyti mylėti tėvynę Lietuvą.

Pagaliau dar kalbėjo visa eilė kalbėtojų, jų tarpe Mačiulaitis, kuris sveikino progimnaziją Tilžės lietuvių vardu.

Mokyklos mokiniai padainavo ir pagimnastikavo. Po iškilmų gimnazijos vadovybė svečius pakvietė pietų.

Labai gerą nuotaiką sukėlė iškilmų dalyviams ir programos linksmoji dalis. Pradėjęs tautos himnu savo programą bendras mokyklos choras sudainavo „Vytautui“, „Tėvynė“, „Vilnių minint“. O vėliau žemesniųjų ir vyresniųjų skyrių grupės atskirai sudainavo lietuviškų ir vokiškų dainelių. Gražiai pasirodė vaikučiai ir deklamacijomis lietuviškai ir vokiškai. Po to buvo pianino solo. Plastikos bei gimnastikos mišinys ir atskiri mergaičių ir berniukų pasirodymai — žavėte žavėjo žiūrovus. Programą užbaigė vyresniųjų klasių choras.

Tenka pastebėti, kad programa abiem kalbom buvo išpildyta entuziastingai. Žiūrovai lietuvių ir vokiečių buvo kupini išpūdžių ir geros nuotaikos. Teko matyti ne vieną senelį bei senutę, kuriems iš susijaudinimo ašaros riedėjo.

Pasirodo, kad abi kalbos gali ne tik darniai gyventi mokykloj ir būti naudojamos mokslui, bet ir gražiai derinamos tokioms iškilmėms. Reikalinga tik noro.

Čia tenka pažymėti didelius nuopelnus p. direkt. Tono, kuris yra mokyklos siela.

Nemažai dirbama čia ir mokytojų. Šiai programai parengti daug triuso teko idėti mok. Ant. Ičiukui mokyklos dainavimo mokytoju ir mok. Vikt. Senkui lietuvių kalbos ir gimnastikos mokytoju.

Kariuomenės šventės proga

Kiekvienais metais lapkričio mėn. 23 dieną mūsų kariuomenė švenčia savo metines. 1918 metais lapkričio m. 23 d. krašto apsaugos ministerio įsakymu buvo įkurtas pirmas mūsų kariuomenės pulkas. Tuo aktu pradėjus, kariuomenės eilės didėjo, brendo ir, gausinų priešų spaudžiamos, grūdinosi ir tvirtėjo. Dabar mūsų kariškoji organizacija yra pasiekusi aukšto tobulumo laipsnį ir yra ne tik fiziškoji atrama prieš įvairius išorės pasikėsintojus, bet taip pat yra galingas ir krašto visuomenės auklėjimo veiksnys. Juk kariuomenės eiles pereina labai didelė sveikiausios ir geriausios mūsų visuomenės dalis.

Kariuomenė yra galinga mokykla, stiprinanti tautos jėgas ir ugdanti jos atsparumą prieš išorės ir vidaus priešus. Juk visus intelektualius, moralinius ir fiziškus laimėjimus mūsų kariuomenė sukonkretina ir pritaiko krašto apsaugai. Jeigu kariuomenės organizacija tesirūpintų tik fizišku ir intelektualiu kariuomenės pajėgumu, o užmirštų moralinio pajėgumo ugdymą, ji savo egzistencijos nepateisintų ir ji pati savyje sugniužtų. Tik aukšta moralė, reikšdamosi kultūringa drausme, susiklausymu, vienybe, pasiaukojimu, yra galingas veiksnys vienyti ir jungti visas jėgas, visus laimėjimus vienam paskyrimui — krašto apsaugai.

Taigi, plačia žodžio prasme, kariuomenė yra didelė tautos auklėjimo organizacija. Jos rūpesčiai nesibaigia tik tuo, kaip apsaugoti turimas vertybes, bet siekia daug toliau — kaip kurti naujas vertybes. Dėl to tarp kariuomenės ir mokyklos esmėje yra labai glaudus artumas, nes visų mūsų mokyklų tikslas yra auklėti ir mokyti priaugančią kartą, ugdyti tautą. Dėl to mūsų mokyklos ir turi gerai pažinti kariuomenės uždavinius, turi su kariuomene bendrauti. Pažintis, artimi santykiai pasklandins bendradarbiavimą ir duos geresnių darbo vaisių. Juk statistikos duomeniais dar labai skaudžiai byloja apie mūsų krašto šeimos ir mokyklos būklę jaunosios kartos ugdymo atžvilgiu. Juk didelis procentas jaunuolių nepriimamas į kariuomenę dėl fiziškų defektų, įgytų dėl blogos priežiūros ir vienašališko auklėjimo. Dar yra jaunuolių, kurie kariuomenės bijo, sąmoningai naikina savo sveikatą, nuodijasi ar net susižaloja kai kuriuos organus, kad tik nepaimtų į kariuomenę. Yra dar daug ir tokių, kurie, patekę į kariuomenės eiles, apsimeta sergą, simuliuoja, kad tik nereikėtų eiti tos drausmės ir darbo mokyklos. Mes matom didelį skaičių naujokų stojimo dieną nusigėrusių ir triukšmaujančių. Visi paminėti faktai aiškiai kalba, kad nei mūsų šeima, nei mokykla dar neduoda gyvenimui visai išugdytų asmenybių, suprantančių tautos ir valstybės uždavinius ir savo asmens paskirtį. Čia mokyklai reikia giliai susimąstyti. Ypatingai susimąstytį turi pradžios mokykla, nes ją praeina visa tauta.

Aukštesnėse mokyklose yra įvestos karinio parengimo pamokos. Tų mokyklų auklėtiniai turi progos ne tik kariškai nusiteikti, bet ir žinių įsigyti. Tačiau pradžios mokykla, toji visuotinė mokykla, tuo atžvilgiu yra užmiršta. Nesiūlau jiems specialių paskaitų apie kariuomenę, nesiūlau nei tam tikro kurso ir karinio parengimo, bet kolegoms mokytojams siūlau savo vaikučius supažindinti su lietuviško kareivio tipu. Mūsų kareivio tipas jiems turi būti aiškus, suprantamas ir patraukiantis. Iš savo mokytojo vaikučiai turi sužinoti visus kareivio moralinius, intelektualius ir fiziškus privalumus. Jie turi sužinoti, kam tokie privalumai reikalingi. Tatai turi būti konkrečiais pavyzdžiais įrodyta, išaiškinta. Kareivis turi būti vaiko mėgiamas ir jis turi vaiką patraukti sekti. Kareivis nebeturi būti tas baubas, kuris gąsdintų mūsų jaunuolius ir graudintų širdį vaikelių motutėms.

Šiuo atžvilgiu mūsų pradžios mokykla turi didelį uždavinį. Bet, reikia pripažinti, yra mokyklų, kur toji darbo sritis užleista, nematoma. *Atsitinka, kad net kariuomenės šventė praleidžiama nė žodeliu nepaminėta.* Toms mokykloms kariuomenė ne sava, svetimas reikalas. Gaila. Turėtų būti kitaip. Vaikai turėtų būti supažindinami su kariuomene sistemingai, visų darbo metų bėgyje, o dabar net šventė nepaminima...

Darbai medžiagos jau turime užtekčiai. Karinę prievolę atlikę mokytojai apsieičia žinių įsigijo tarnybos metu, o kariuomenėje netarnavę asmens užtektinai medžiagos gali rasti „Kario“ numeriuose ir mokyklos bibliotekose esančioje Rusecko knygelėje „Lietuvos kariuomenė“.

Šios kariuomenės šventės proga aš linkiu kolegoms pradžios mokyklų mokytojams iškelti klausimu susimąstyti, sudaryti darbo planą ir sistemingai supažindinti mūsų vaikučius su kariuomene, jos uždaviniais ir svarba valstybės gyvenime.

Mok. Augutis.

Su sklandytuvu po provinciją.

„Dviejose vestuvėse nepašoksi“, — sako senas priežodis. Kai prasidėjo mokslo metai, mūsų sklandymams galas. Sėdėk klasėj ir kalk. Tuo tarpu už mokyklos sienų puikiausias oras ir visa Kauno padangė pilnutėlė burzgiančių pieno paukščių... Vilioja, bet... ką daryti, reikia kentėti. Todėl mums, mokiniams, dabar didžiausia laimė — sekmadienis. Paruošęs pamokas, sprunki iš namų ir droži tiesiog į Petrošiūnų smiltynus. O ten jau kas kita. Maloniai pasklandęs, pasisportavęs, grįžti namo su geriausia nuotaika. Dar ir pamokas rytdienai su džiaugsmu pakartoji.

Bet ne kiekvienas sekmadienis būna giedras. Pasitaiko, kad visą savaitę giedra, bet atėjo sekmadienis — arba lyja, arba nepalankus vėjas. Viena gražią dieną mums praneša, kad kitą sekmadienį vyksime į Marijampolės sklandymo dieną. Kai kam tas nepatiko. Mums patiems, mokiniams, dar taip norėtus pasklandyti ir pasilavinti, nes rudens metu ir taip jau retai mums tenka nutverti gražesnę dieną... Bet sklandymą propaguoti mes taip pat esame pasiryžę.

Todėl, niarų spalį 30 d. rytą visi susirenkame Petrošiūnuose, prie angaro. Oras šaltas, rudens vėjas mus verčia drebėti. Sudėdam dalimis išardytą sklandytuvą į sunkvežimį, ir... važiuojam!

Jau mes Marijampolėje, pulko kareivinių aikštėje. Tuoju mus apsupa didžiausias kareivių būrys, ir kiekvienas su didžiausiu atsargumu apčiupinėja neregėtą svečią. Pradedam rinkti išardytą sklandytuvą. Iš visų pusių gauname malonių pasiūlymų padėti greičiau surinkti „orlaivį“. Bet mes ir be tų geraširdžių pagalbos sklandytuvą bematant sulipdėme.

Gražus paukštis! Tokių sklandytuvų turėsime ir mes kitais metais. Šiuo sklandytuvu „Fafnir“ pilotas Groenhoff į pasiekė pasaulinį rekordą, nusklandamas per 220 km., tiesia linija.

Tačiau, kareivių garbei, tenka pasakyti, kad jie nekiek neblogiau už mus sugebėjo ištempti amortizatorių. Instruktoriui atlikus du bandomuosius startus, staiga išgirdome mums pažįstamą mūsų mokyklos vedėjo balsą:

„Grupė prie sklandytuvo!“ Subėgome. Po trumpo pasikalbėjimo nutariame sklandymo dieną atidėti antradieniui, t. y. lapkr. 1 d., nes mūsų atvežtasis amortizatorius pasirodė per silpnas, ir be to, oras buvo nevisai palankus. Patenkinti sukraunam savo „paukštį“ į gimnastikos salę ir išeinam pasižiūrėti Marijampolės.

Nors ir nelabai norėjau, tačiau mokyklos vedėjas pasodino mane prie įėjimo bilietai pardavinėti. Atsirado netikėta daugybė smalsuolių, norinčių „orlaivio“ sklandymų pasižiūrėti. Netoli tūkstančio bilietai kaip tirpte ištirpo.

Iš kažin kur pasklido gandai, kad mūsų sklandytuvus, staiga krisdamos žemyn, sekmadienį užmušęs kažin kokį per plentą bėgusį kareivį, ir pats likęs gerokai aplaužytas. Tų gandų pasėkas mes tik dabar supratome. Iš pradžių neatsirado nė vieno drąsuolio, norinčio mūsų amortizatorių (gūminę virvę) tempti... Mūsų buvo tik šešetas žmonių, ir vienam startui tiek neužtenka, todėl mūsų mokyklos vedėjas, imponuojančia lūpų šypsena, dėjo visas pastangas suvilioti keletą gimnazistų.

Tai jam pagaliau ir pasisekė. Pirmas startas pavyko kuo puikiausiai: sklandytuvus su instruktorium, pasikėlęs apie dešimtį metrų viršum kareivinių rūmų, ir praskridęs apie 200 metrų, nutūpė. Kitiems startams jau atsirado tokia daugybė norinčių „ištempti“, kad vos neįvyko peštynės. Atlėkė du startu pulko pratimų aikštėje, nunešėm sklandytuvą prie atslaitės, netoli Šešupės kranto. Toje vietoje atslaitė yra labai aukšta ir stati, gi jos žemumoje — maža pievelė iki pat Šešupės. Nuo tos atslaitės mūsų instruktorius atlieka dar keletą startų, ir tokių gražių, kad net mus pačius, rodos, jau „užsigrūdinusius sklandytojus“ pradėjo imti šiurpulys. Žmonės tik stovi išžiotom burnom ir bijo net žodį ištarti, kol sklandytuvus nutūpia žemumoje. Aišku, sklandymai nemačiusiems ir to nemokantiems yra baisūs, bet pačiam sėdint sklandytuve — vienas malonumas. Sklandymai yra labai paprastas ir malonus dalykas, ir toli gražu nėra taip baisu, kaip vaizduojasi nesklindusieji savo fantazijoje...

Po sklandymų av. leit. Adomavičius ir mūsų instruktorius av. j. leit. Heidrikis laikė kareivių rūmuose paskaitas apie sklandymus ir kitus įdomius dalykus iš aviacijos, ir po paskaitų, temstant, mes vėl sulipome į tą patį sunkvežimį ir — į Kauną!

Žadėjome dar lapkr. 6 d. vykti į Panevėžį, tačiau, gaila, ruduo ir lietus neleido mūsų užsimojimų įvykdyti. Bet mes tikimės, kad geraširdžiai panevėžiečiai mus supras ir mūsų neatsilankymą atleis.

M. Aro.

Mes pasiruošę dujų karui!

Kariškas parengimo darbas Šiaulių valdžios berniukų gimnazijoje smarkiai dirbamas.

XI-8 d. karo mokslo dėstytojas aštuntąsias klases supažindino su dujokauke. Jau praeitais metais buvo paaiškinta apie įvairių dujų veikimą ir jų vartojimą, o dabar — nuo jų apsigynimą.

Buvo pademonstruota 1930 m. čekoslovakiska dujokaukė, paaiškinta jos smulkios dalys. Taip pat buvo paaiškinta, kaip ją nešioti, užlaikyti ir kaip ją naudotis.

S. V. R.

A. Freidos 34 moksleivių šaulių būrys,

A. Freidos aukšt. sodininkystės - daržininkystės mokyklos 34 šaulių būrys jau įžengė į ketvirtus gyvenimo metus. Kūrimosi pradžia buvo gana sunki. Kadangi minimas šaulių būrys yra tik moksleivių, todėl labai nepastovus, kiekvienais metais yra pasikeitimų. Toks nepastovus šaulių gyvenimas apsunkina būrio darbuotę. Prie būrio yra įsteigtas moterų skyrius, kurio vadu yra energinga šaulė I. Rumšaitė. Dabartinė būrio valdybą sudaro: pirmininkas Kazys Pakalnis, vicepirmininkas Stefa Paškonytė, sekretorius Aleksas Jusevičius, išdininkas Jonas Jakaitis ir būrio valdybos narys Mykolas Balčiūnas.

Būryje yra įsteigtos šios sekcijos: sporto, priešcheminės apsaugos, sanitarijos, švietimo ir propagandos. Kiekvienai sekcijai vadovauja atskiras sekcijos vedėjas, kuris rūpinasi šios sekcijos veikimu. Iš visų minėtų sekcijų labiausiai savo darbą turi išplėtusi sporto sekcija. Sporto sekcijos vedėjas yra geras sportininkas ir be to, energingas būrio šaulys. Kitos sekcijos yra visai jaunos, bet jau rodo pažangą, rengdamos paskaitas bei kitas pramogas. Gautas iš vakarų pelnas skirstomas tarp būrio sekcijų, bet didžiausią pelno dalį gauna švietimo sekcija, kurios žinioje yra skaitykla ir biblioteka. Į būrio skaityklą pareina 15 įvairių laikraščių, tame skaičiuje keturi dienraščiai. Skaitykla veikia nuo 18,30 val. iki 20 val. kiekvieną dieną. Skaityklai ir knygynui vadovauja švietimo sekcijos vedėjas. Skaityklos veikimo metu skaitykloje dežuruoja būrio skirtas šaulys. Kariškas parengimas stovi neblogiausiai, nes be būrio vado mokomų kariškų dalykų, mokyklos mokiniams yra dėstomas kariškas parengimas. Instruktorius gerai supranta moksleivių psichologiją ir labai prieinamai ir aiškiai aiškina karo mokslo dalykus. Būrys yra labai dėkingas šarvuotųjų rinktinės vadui mjr. Asevičiui, kaipo daug kuo prisidedančiam prie būrio darbuotės. 1932 m. būrys surengė aštuonias paskaitas, iš kurių dvi paskaitas laikė prof. K. Regelis. Daugiausia laikė patys būrio šauliai. Viena ekskursija buvo surengė į 33 Belvederio aukšt. pienininkystės mokyklos šaulių būrį — į jų rengiamas 3 metų būrio gyvavimo sukaktuves. Kitais metais būrys numato savo veikimą daugiau išplėsti: surengti daugiau ekskursijų į gretimus būrius ir susipažinti su jų veikimu.

Šernas.

Aukštoji technikos mokykla.

Pas mus karo mokslo pamokos uoliai atliekamos. Naudojamės, kiek galima gražiu oru ir pamokas atliekam ore.

Per vasaros atostogas pailsėję ir įgavę naujų jėgų ir energijos, tikimės per šiuos mokslo metus daug nuveikti. Atėjus pavasariui, vyresniųjų klasių mokiniai gausim pašaudyti kovos šoviniams. Kiekvienas trokštam išmėginti savo taiklias akis. Dabar mokomės rikiuotės ir įvairių pratimų.

Virža.

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

1 pėst. D. L. K. Gedimino pulkas.

Lapkričio mėn. 3 ir 4 d. atvyko į pulką naujokai. Gražus dalykas, kad kasmet į kariuomenės dalis atvyksta daugiau susipratusių naujokų, daugiau turinčių kariškų žinių, daug tvarkingiau, gražiau apsirengusių ir t. t. Be to, šiemet nebuvo matyti įsigėrusių. Iš atvykusių jaunų kareivių gan mažas skaičius analfabetų. Jaunus kareivius, pagal išsilavinimą, galima suskirstyti šiaip: 75% baigusių pradžios mokyklą, 20% aukštesnio išsilavinimo ir tik 5% savamokslių ir bemokslių.

— Lapkričio mėn. 6 d. kareiviai buvo vedami komandomis į kiną „Lyra“. Buvo demonstruojama filma „Trader Horn“ (keleivio nuotykių Afrikoje). Norinčių pamatyti susidarė gana daug ir buvo skiriami net du kino seansai.

— Atvykus III bat. iš Vaitkuškio dvaro, o taip pat atėjus ilgiems rudens vakarams, gediminiečiai tuos niūrius rudens vakarus paskaidrina savo dainomis. Dainų srityje pirmą vietą užima 3 kulk. kuopa, nes tos kuopos liktinis vyr. pusk. Baniulis Juozas, nesigalėdamas vargo, visą atliekamą laiką skiria mokymui dainuoti. Šis jo darbas daug pasiekė. Šiandien kareiviai keliasdešimt dainelių sudainuoja trimis ir keturiais balsais.
San. pusk. M. Grinius.

1 gusarų D. L. E. K. Jonušo Radvilos pulkas.

Paprastai, raitininkams dažnai tenka nugalėti įvairias kliūtis. Jų neturi sulaikyti ir gamtinės kliūtys: gilios, staumios (net plačios) upės ir vandenys.

Nugalėti tokias kliūtis raitininkai vartoja įvairių priemonių. Pirmą tokių priemonių (labai greitai) yra arklys ir vanduo, kada raitininkas, nieko nelaukdamas, kaip į ugnį šokęs į vandenį, pasiekia kitą krantą. Antra — įvairių, paupėj randamų, keltų, laivelų, pluoštų sutvarkymas, kurių pagalba persikelia didesni ar mažesni daliniai. Visos minėtos priemonės pulko gerai išmėgintos ir kariams davusios gero patyrimo. Šiomis d. enomis (lapkričio 10 d.) surinktinis eskadronas gavo uždavinį bendrai veikiant su pionieriais persikelti jų pagalba. Čia buvo pavartota technika. Motorizuoti keltai gana greitai ir vykusiai perkėlė visą eskadroną. Be to, toks bendras darbas davė savo patyrimo ir pritaikymo. Arkliai taip pat šaltai žiūrėjo ir klausėsi birbiančio motoro, tartum jie būtų prie irklinių keltų.

Tuo būdu buvo išbandyta visų persikėlimo galimų priemonės, nors raitininkams tų priemonių gal rečiau teks matyti negu tų, kurios visados pasitaikys po ranka.

Ta proga teko pamatyti bei apžiūrėti ir pionierių vieną kitą darbų dalyką. Taip pat teko susidurti su istorijos palikimu, nors netiesiogiai mūsų. Yra senas vėliavinis puspontonis 1877—78 m. rusų — turkų karo dalyvis, kur ne vienas mūsų senelis yra kovėsis. Tas puspontonis turi varinę lentą su rusišku tokio turinio parašu: „Puspontonis 50 Nr. Zimnica — Sistovo 14—15 birželio 1877 m. kliudymų („proboin“) 2“. (Zimnica — miestas, kur rusai netoliese kėlės per Dunojų minimo karo metu). Prie šito puspontonio rusų pionieriai, kaip prie karo palaikų, prisiekdavo (priesaikos metu). Dabar tas puspontonis bus atiduotas mūsų karo muziejui.
Kap. Žl.

4 artilerijos pulkas.

K. Š. M. D-jos Vilkaviškio skyriaus pakviesti Valstybės dramos artistai suvaidino pulko salėj Bissono 4 v. melodramą „Nežinomoji“.

Šis turtingas ir puikiai suvaidintas veikalas žmonėms labai patiko. Trečiame ir ketvirtame veiksmo žaklinos išreikšta ypatinga motiniška meilė dėl savo sūnaus garbės ne vienam, nors ir stiprių dirksnių ir kietos širdies žmogui, išspaudė ašaras, nekalbant apie moteris, kurių kukčiojimas, ketvirtą veiksmą vaidinant, buvo girdimas visoje salėje.
K.

Pirmieji jaunųjų kareivių šventvakariai

Pirmos jaunųjų kareivių dienos 4 pėst. L. K. Mindaugo pulke praėjo kažin kaip, lyg kitam pasauly. Puikūs rūmai, ritmingai suderinta tvarka mus iš žaliojo kaimo atvykusius supė, lyg koki dirbtina nuotaika. Į mūsų pulką atvyko daug jaunų ir su įvairiais atspindžiais veiduose. Vienų krūtinėse gaubėsi džingės, skirtas tėvynės apsaugos reikalams lavinti, kitų širdyje dar slankiojo neužuomarša guodžiančių motulės lūpų, ar dar kai kurių ausys kartojo paskutinius ištartus mergužės čiauškėjimus.

Ir kai gudi naktis mus jaunus priglaudė kareivinių sienose, minėtų prisiminimų ir svajonių audinys dar jaunatvės energijos kupinas krūtinės užliūliavo. Tik kai kaimo pušynų suokimais suptas ausys ryto baizganoj išgirdo gailų srenos balsą, mes kilome naujam gyvenimui, jaunais kareiviais. Pradžioj kareivinėse mums buvo nejaukiai ilgu. Tik kai sulaukėm pirmojo kareivinėse šventvakario — šeštadienio, supratom visi, kad Lietuvos kareivio gyvenimas yra maloniai įdomus. Mūsų pulko trečios kuopos vadai, matyti, rūpinasi įvairiai kareivius auklėti. Jų dėka, mūsų kuopa turi įsigijusi patefoną ir šeštadienio vakarus praleidžiam dar įdomiau, negu kaime. Patefonas mus pasotina gražių tonų menu, o armonikai verkiant gražiai pasišokam. Kai kojos jau atsisako ritmuot polkute, tada kuopos viršila atneša įdomių laikraščių pasiskaityti. Vieni skaito, o kiti savo namiškiams bei mergelėms laiškus rašo.

Tokių kuopos viršininkų nuoširdumu esam patenkinti ir tikim, kad mes sąžiningai vykdysim tas pareigas, kuriom čia esam susirinkę.
J. Girenis.

5 pėst. D. L. K. Kestučio pulkas.

— Lapkričio mėn. 12 d. karo aspirantai, atlikę pirmą karišką pasiruošimą mūsų pulke ir praktiškai pažinę karių gyvenimą kareivinėse, atsisveikino su pulku ir nuvyko į karo mokyklą gilesnių žinių iš karo mokslo semti. Neilgai jiems teko būt pulke, bet per tą laiką jie toli pažengė visose kariško lavinimosi srityse. Be pasiryžimo jiems padėjo ir aukštas bendro išsilavinimo laipsnis, nes be baigusių įvairias aukštesnias mokyklas, jų tarpe buvo daug studentų ir diplomuotų vyrų, baigusų universitetą arba kitas aukštas mokyklas Lietuvoje ir užsieny.

— Dabar pulko gyvenimą ypatingai paįvairina neseniai atvykusių į pulką naujokų mokymas. O naujokų įvairių gauta. Krinta į akis vienas aukštas, tvirtas, gražus, šviesiaplaukis vyras. Prieinu, užkalbinu. Čia pat esąs karininkas paaiškina, kad naujokas esąs klaipėdietis ir lietuviškai dar silpnai kalbą. Tada prieinu ir pradėdu jį kalbinti vokiškai. Įsikalbam. Pasirodo, jis kilęs iš Klaipėdos miesto ir iki šiol buvęs jūrininku viename prekybiniame laive. Vyras gerai nusitekęs ir su pasididžiavimu sako, kad rikiuotės pamokos ir lietuviškos komandos jam nesudaro jokių sunkumų, tik su statutų mokymu tuo tarpu einasi dar kiek sunkiau. Bet matyti, kad jaunuolis stengiasi viską suprasti ir išmokti, ir todėl galima tvirtinti, kad po kelių mėnesių niekas jam nebus sunku.

Štai ir kitas naujokas, išklauses Lietuvos universitete filosofijos kursą, išlaikęs visus reikalingus egzaminus ir tik diplominį darbą dar nevisai baigęs ir neitekęs. Klausiu, kokie jo pirmieji išpūdžiai kariuomenėje. Atsako, kad labai geri, net geresni, negu jis tikėjosi. Anksčiau jis manęs, kad atvykęs į pulką tuoj išgirs iš savo viršininkų ir instruktorių įvairių barnių ir keiksmų, bet dabar pamatęs, kad nieko panašaus kariuomenėje nėra. Patenkintas taip pat ir kareivišku valgiu. Aukštąjį mokslą beveik jau baigusio naujoko ūpas ir išpūdžiai geri.
St. R.

7 pėst. Ž. K. Butegidžio pulkas

Atliekamomis valandomis einame į kareivinių aikštę treniruotis futbolo rungtynėms, nes netrukus žadame surengti futbolo rungtynes tarp kuopų. Kaip kiekvienais metais, taip ir šiemet pulkas gavo gerų sportininkų — futbolininkų, lengvaatlių ir kt.

Buvo atvažiavęs evangelikų karo kapelionas Šepetys atlaikyti evangelikams pamaldų. Pamaldas laikė Šv. Jono bažnyčioje. Evangelikų tikėjimo kareivių pulke yra nemaža. Pulko orkestras vieną šventadienį lydi į bažnyčią katalikus, o kita — evangelikus.
Pašvenčio Jonas.

8 pėst. K. K. Valdoto pulkas.

— Kaip pernai, taip ir šiemet kariūnai aspirantai naujokų apmokymą igavo įvairiose kariuomenės dalyse. Jų būta ir 8 pėst. pulke.

Lapkričio mėn. 10 d. minimi kariūnai aspirantai surengė atsisveikinimo išleistuves. Visi išvyksta į karo mokyklą toliau mokytis. Tik 2 mėnesiai kariško gyvenimo, bet ir šie neliko be pasekmių.

— Lapkričio mėn. 11 d. tie patys kariūnai aspirantai apžiūrėjo Šiauliuose statomą skerdyklą, kurią stato „Maistas“ prie pulko rajono.
Br. K-as.

9 pėst. L. K. Vytenio pulkas.

— Pulkas š. m. spalio mėn. išgijo ryšių šunes. Vieni jų gauti iš šunų dresiravimo kursų (ryšių bat-no) jau dresiruoti, o kiti iš pulko karininkų. Šunes savo uždavinius atlieka gana gerai. Bandymų metu pranešimus nuneša nesuklysdami iki 3 klm. tolimo. Taip pat juos moko ir kitų dalykų, k. t. šliaužti žeme, perbėgti ir t. t. Šunų dresiravimu užsiiminėja vienas liktinių puskarininkių, kurs šiais metais baigė šunų dresiravimo kursus. Be to, minėtam puskarininkiui duota dar du eiliniai kareiviai, kurie taip pat padeda minėtam puskarininkiui dresavimo pratimuose su šunimis.

Šie šunes atlieka ypatingai gražių numerių: gult, kelt, šliaužti drauge su žmogumi ir laukti atsilikus užpakaly. Visa atlieka vien tik dresiruotojo rankos rodomais gestais liepiamas.

— Lapkričio 5 dieną pulkas gavo naujokų. Naujokai įvairaus išsilavinimo, bet už pereitų metų naujokus daug daugiau išsilavinę. Naujokai savo išvaizda gana gerai atrodo: linksmi ir menusiškai.

Užsiėmimai su jaunais kareiviais jau pradėti nuo antros dienos po atvykimo ir jų mokymas eina gana gerai, nes beveik 40% visų naujokų yra buvę šauliai ir rikiuotės jau šiek tiek yra pramokę.

Vytenietis.

Iš KSS narių susirinkimo.

Lapkričio mėn. 3 d. Viktorijos viešbučio salėje buvo Klaipėdos igulos ir miesto sporto sąjungos susirinkimas. Susirinkime aptarti svarbūs sąjungos gyvavimo reikalai. Nutarta vietoj teniso žiemos metu žaisti ping-pong. Susirinkimas išrinko žiemos sporto sekciją, kurios pareiga yra organizuoti žiemos sporto — pačiūzių, sniegčiūžų, hockey — pramogas platesniu mastu. Čia iš karininkų teko sužinoti, kad vietos igulos karininkai sniegčiūžų gauna išgyti gana prieinamomis kainomis iš Seirijų amatų mokyklos, kur suomių pavyzdžio sniegčiūžos (be apkaustymo) kainuoja iki 30 litų. Apkaustymo reikmenis reikia importuoti, bet ir tuo būdu tokios sniegčiūžos išeina trigubai pigesnės už importuotąsias sniegčiūžas. Susitvėrus hockey komandai, bus surasta ir ledo aikštė. Susirinkimas labai džiaugsmingai sutiko žinią, kad pavasarį valdžios pagalba bus pastatyti tinkamoje vietoje (Klaipėdoje) sporto namai, kurie svarbiausia tarnaus kaip patalpos gausingom ekskursijom. Šis reikalas Klaipėdoje yra labai aktualus, ir tuo reikalu reikia labai rimtai susirūpinti. Čia reikia ne tik sporto namų, bet dar labiau yra reikalingi tautos, kultūros ar liaudies namai, nes be tokių namų dar ilgai visos lietuviškos organizacijos skurs ir neturės savo patalpų. Labai yra sveikintinas reiškinys, kad pagaliau pavasarį bus pradėta (bent organizuoti) statyti seniai jau projektuojami liaudies ar tautos namai ant sklypo (prie geležinkelio stoties — mieste), kurį anais metais išgijo Klaipėdos šaulių rinktinė. Patalpų reikalai lietuvių organizacijoms Klaipėdoje turi būti toks aktualus, kaip Sacharos keliauninkui vanduo. Šis reikalas yra veikimo kliūtis kiekvienai lietuviškai organizacijai, taip pat ir KSS.

P. S.

Futbolas. Nors pirmenybių rungtynės jau baigtos ir futbolo sezonas laikomas uždarytas, bet, esant palankiam orui, žaidžiama draugiškos rungtynės. Lapkričio 13 d. buvo net penkios rungtynės, iš jų keturios Kaune ir vienos Kybartuose.

Kariuomenės stadione Š. Š. Kovas LL žaidė su KSS-Kultūm ir laimėjo 6:1 (2:0). Abi komandos žaidė su atsarginiais, nes kai kurie abiejų klubų žaidėjai paimti kariuomenėn.

Ten pat Š. Š. Kovo ABC rinktinė laimėjo prieš JSO „Jaunosios Lietuvos“ k-dą 4:1 (1:1).

2 pėst. pulkas smarkiai pralaimėjo B klasės meisteriui „Maisto“ sporto klubui 6:2.

LFLS ir LGSF kombinuotų komandų rungtynės baigė 3:2 (2:1) LGSF naudai.

Kybartuose žaidė Kauno Bar-Kochba su vietine šaulių Sveikata. Laimėjo sveikatiečiai 1:0.

Rengiama moderniška čiuožykla. Ligšiol Kaune nebuvo tinkamai įrengtos čiuožyklos. Dabar kūno kultūros rūmai, susitarę su kariuomenės sporto draugija A. Panemunėje, atskiros artilerijos grupės parko kūdroje jau stropiai rengia čiuožykla. Joje bus didelė aikštė hockey žaidimams, bendram čiuožimui ir aikštė vaikams. Šioje čiuožykloje žiemos metu manoma praveisti visas svarbesnes ledo rungtynes. Šios čiuožyklos parengiamuosius darbus tvarko kpt. Botyrius, kariuomenės sporto draugijos reikalų vėdėjas.

Sporto įvykiai užsieny. Lapkričio mėn. pradžioje Ziuriche buvo Šveicarijos kariuomenės dviratininkų lenktynės, kuriose dalyvavo 135 eiliniai ir 35 karininkai. Eilinių konkurencijoje 100 klm. distancijai pirmą vietą laimėjo eilinis Egli, pravažiavęs per 3 val. 35 min. 38 sek. Karininkų grupėje 64 klm. distancijai pirmuoju atvažiavo aspirantas Frey per 2 val. 18 min. 50 sek.

— Neseniai Paryžiuje buvo futbolo rungtynės tarp anglų komandos Arsenal ir prancūzų klubo Racing Club, kurios pasibaigė 5:2 (3:0) anglų naudai. Nežiūrint lietingo oro, žiūrovų buvo per 30.000. Rungtynių pelnas buvo skiriamas karo invalidų naudai. Šios rungtynės Arsenalo buvo šeštos šiais metais užsieny, iš kurių penkias laimėjo ir vienas baigė lygiomis. Arsenal Anglijos pirmenybėse eina pirmą vietą ir yra labai populiarus klubas visoje Anglijoje. Net viena geležinkelio stotis buvo pavadinta Arsenalo vardu.

— Pasaulin. ledo hockey pirmenybės bus 1933 m. vasario mėn. 18–26 d. Prahoje, kuriose dalyvaus beveik visos Europos valst., Amerikos rinktinė ir Kanados du klubai.

— Lenkijos valst. futbolo komanda žaidė dvi rungtynes Italijoje. Gastrolės lenkam nepavyko, nes abejos rungtynės smarkiai prakišo — 5:1 ir 3:0. Lenkai žaidė prieš Neapolio ir Š. Italijos rinktines.

— Tarpvalstybinės futbolo rungtynės Šveicarija — Švedija (Basely, Šveicarijoje) pasibaigė 2:1 Šveicarijos naudai. Pirmas puslaikis 1:0 Švedijos naudai. Švedijos rinktinėje buvo keturi žaidėjai, kurie žaidė rugsėjo 28 d. prieš Lietuvos rinktinę Stockholme.

— Austrijos futbolo lygos kapitonas sudarė dvi Europos rinktinės futbolo komandas, iš kurių vienai teks žaisti prieš anglus, jei gruodžio 7 d. rungtynėse Austrijos rinktinė pralaimės anglams. Į Europos rinktinę pateko ir Lietuvos iš rungtynių pažįstami žaidėjai: garsusis vartininkas Hidenas, Sesta ir Braunas.

KSS, senj. — Frey ViR, senj. 1:5. Lapkričio 13 d. buvo futbolo rungtynės Klaipėdos krašto pirmenybėms. KSS neturėjo pilno žaidėjų sąstato — trūko trijų žaidėjų, o likusieji žaidė ne savo vietose, todėl jausta nesusižadimas. Rungtynes laimėjo Freya.

KSS Lyga — Freya ViR Lyga 1:0. Šios rungtynės taip pat buvo Klaipėdos krašto pirmenybėms. Rungtynės buvo idomos. Komandos žaidėjus buvo pakeitusios. Rungtynes laimėjo KSS.

Bar-Kochba Lyga — M. T. Verein Lyga 3:5. Futbolo rungtynės pirmenybėms. Bar-Kochba šį kartą nesisekė, palyginus su praeito sekmadienio žaidimu. Vartininkas pasirodė daug blogesnis. Sviedinys daug kartų pagautas iš rankų iškrisdavo, ir per tai rungtynes pralaimėjo.

Dabar prasidėjo futbolo rungtynės rudens rato pirmenybės.

Lenkų kariškas lėktuvas Utenoj.

Lapkričio 14 d. vėlai vakare ties Utenos miestu pasirodė nežinomas lėktuvas, kuris, pasisukinėjęs ties buvusiu vokiečių aerodromu, paskrido Naujaulyčio km. link ir ten dirvose nukrito. Pasirodė, kad tai lenkų karo lėktuvas-naikintuvas. Lėktuvas krisdamas gerokai apsidaužė. Jame buvo lakūnas ir žvalgas — kpt. Pokornas ir sieržantas (viršila) Pitnūnas. Kpt. Pokornas sunkiai sužeistas ir nuvežtas į apskrities ligoninę, kur suteikta medicinos pagalba. Kapitonas nuo smarkaus sutrenkimo ilgą laiką buvo be sąmonės, o sieržantas papasakojo, kad jie esą iš 5-jo aviacijos pulko, stovinio Lydoje. Dėl ūkanoto oro paklydę ir pritrūkę benzino buvo priversti nutūpti Lietuvos teritorijoje.

Tarybų Rusijos karo chemijos tarnyba.

Tarybų Rusijoje kariuomenės parengimui dujų karui ir gyventojų priešcheminiam apsigynimui vadovauja vad. chemijos tarnyba. Jos centralinis organas yra karo ir jūrų liaudies komisariato (plg. krašto aps. m-jos) karo chemijos valdyba. Ši valdyba yra centras ir kariuomenės aprūpinimo dujų karo ir priešdujinio apsigynimo priemonėmis bei medžiaga. Chemijos tarnybos uždaviniai šie:

- 1) specialių studijų ir bandymų atlikimas;
- 2) parengimas statutų ir instrukcijų, liečiančių dujų kautynes bei priešdujinį apsigynimą;
- 3) bendradarbiavimas priešcheminio apsigynimo srity su kariuomenės vadovybėmis ir administracijos įstaigomis;

4) bendradarbiavimas su vyriausia karo pramonės valdyba klausimais, liečiančiais priešdujinių apsigynimo ir dujų karo priemonių ir medžiagos gamybą ir chemijos pramonės ugdymą;

5) apskaičiavimas, kiek ir kokių karo chemijos priemonių bei medžiagų kariuomenei ir kraštui reikalinga taikos ir karo metu;

6) chemijos tarnybos biudžeto parengimas;

7) kariuomenei reikalingų priešcheminio apsigynimo ir dujų karo priemonių bei medžiagos užsakymas karo pramonės valdyboj, gaminimo priežiūra, priėmimas ir paskirstymas kariuomenės dalims;

8) chemijos dalių organizavimas;

9) dujų karo ir priešcheminio apsigynimo priemonių bei medžiagos mobilizacinės atsargos parengimas.

Chemijos tarnybos organizacija tokia: centralinis organas — karo chemijos valdyba, priklausanti raudonosios kariuomenės ginklavimo viršininkui. Karo chemijos valdybos žinioje yra central. chemijos priemonių ir medžiagos sandėliai. Karo apygardose, tiekimo viršininkų žinioje yra karo chemijos skyriai. Jiems priklauso karo apygardų priešdujinių priemonių ir medžiagos sandėliai ir chemijos mokomųjų priemonių sandėliai. Stambiosiuose kariuomenės vienetuose yra chemijos tarnybos viršininkai. Jų uždaviniai: aprūpinti kar. dalis dujų, karo ir priešcheminio apsigynimo priemonėmis bei medžiaga, mokyti chemijos dalis ir dalyvauti kariuom. dalų „chemiškam“ mokyme. Pulkuose ir tolygiose dalyse yra „chemijos būriai“.

Raudonojo laivyno žygiai Baltijos jūroje.

Nuo spalio 28 ligi lapkričio 1 d. raudonasis Baltijos laivynas atliko tolimesio plaukiojimo žygį Baltijos jūroje. Plaukiojime dalyvavo ir karo bei jūrų reikalų liaudies komisaras Vorosilovas, jūrų karo jėgų viršininko Orlovo lydimas. Baltijos karo laivynas šiame žygyje atliko eilę taktiškų pratimų. Sunkios audringo rudens oro sąlygos bolševikų jūrininkams davė daug progos pasipraktikuoti.

Psichologijos kursai karininkams.

Lapkričio 3 d. Varšuvoj atidaryti 6-ųjų savaičių psichologijos kursai karininkams. Tai daugiau pedagoginio pobūdžio kursai, kurių pagrindinis tikslas ruošti psichologijos dėstytojus „podchoronžų“ mokykloms (karo m-loms). Be to, į kursus priimti karininkai, kurie karo reik. m-jos psichotechnikos bei atropologijos skyriaus numatyti psichotechnikos darbų vedėjais ginklų rūšių ir tarnybų „mokymo centruose“. Kursų viršininkui leidus, paskaitų klausyti gali ir šiaip karininkai, laisvi nuo tarnybos.

Italų hidroplanų skridimas aplink pasaulį.

Ateinančių metų kovo ar balandžio mėnesį italų 24 hidroplanai išskris į kelionę aplink pasaulį. Lėktuvai išskris iš Ortello, į kurį, apskridę apie pasaulį, ir grįš. Visas skridimas bus paskirstytas į 30 etapų. Skridimas užtruks apie 3 mėnesius. Skris pakeisto S.55 tipo hidroplanais, turinčiais naujus Scotta-Frackini tipo variklius po 750 — 800 arklio jėgų. Šie lėktuvai vidutiniškai skrenda 125 jūrų mylias per valandą.

Svarbiausias skridimo tikslas ne tiek išbandyti hidroplanų greitumą, kiek patikrinti jų patvarumą bei patikimumą.

Belgija stiprina savo sieną su Vokietija.

Pagal paruoštą planą prie Belgijos rytų sienos bus pastatytos dvi linijos įtvirtinimų. Pirmoji linija bus sudaryta iš nedidelių

Karsakiškis, Panevėžio valsč.

Lapkričio mėn. 6 d. Karsakiškio miest. mok. salėje buvo 44 Karsakiškio šaulių būrio susirinkimas. Būrio vadas ats. jaun. ltn. Kriščiūnas kalbėjo apie drausmingą šaulio pareigų vykdymą. Nutarta Užgavėnėms surengti vakarą. Pranešta, kad įsteigta būrio bibliotekėlė. Raginta skaityti „Trimitą“ ir „Kari“. Laikyta paskaita: — „Vilnius prieš lenkų pagrobimą“. Iš lauko tarnybos statuto paaiškinta apie ryšius, pėstininkų žvalgymą ir sekimą.

Isigijo didelį šaulių klubą.

Linkuvos būrys gerokai išplėtė savo veikimą. Turi raitųjų šaulių ir nemažą moterų šaulių būrelį. Jau anksčiau įsteigtas didelis šaulių orkestras, kurio vadu yra Linkuvos gimn. mok. K. Jovaiša. Dabar isigijo dviejų aukštų namą — klubą, kuriame yra valgykla, viešbutis ir t. t.

Šaulių skaičius Linkuvoj vis auga. Tokio gražaus pasisekimo priežastis — didelė inteligentų pagalba. Daug padeda gimnazijos ir pradžios mokyklos mokytojai, šauliams taip pat atsidavęs Linkuvos gimn. direktorius Ign. Brazdžiūnas. Jo nuolatinė parama ir patarimais jie dažnai pasinaudoja.

P.

delių kiek galima arčiau sienos pastatytų betoninių statinių, vėraujančių ant susisiektimo kelių. Taikos metu šiuose įtvirtiniuose igulų nebus; jie bus prižiūrimi žandarmerijos. Antroji linija bus labiau užpakaly. Ją sudarys visa eilė įtvirtintų zonų, kurių atskiri statiniai bus išsklaidyti 16 — 20 hektarų sklype. Šioj linijoj bus keletas stambių fortų.

Lenkų ir rumunų manevrai.

Sovietų kariuomenės laikraštis „Krasnaja Zvezda“ įvertina šių metų lenkų ir rumunų kariuomenių manevrus.

Manevruose nebuvo didelio kiekio naujų kautynių priemonių (tankų, aviacijos, chemijos karo priemonių), tačiau automobiliai jau buvo plačiai vartojami, kaip manevro priemonė, t. y., kariuomenės dalių perkėlimams. Lenkijoj suformuoti nauji šarvuotųjų pulkai ir aviacijos rinktinės.

Lenkų manevrai buvo surengti rugsėjo 8 — 9 d. Valuinėje, ties Rovno miestu. Lenkijos kariuomenės priešū buvo numatoma Sovietų raudonoji armija. Manevruose dalyvavo ir Šiaurės Amerikos Jungtinių Valstybių kariuomenės generolio štabo viršininkas generolas Mack — Artur'as.

Rumunų manevrai įvyko spalio 2 — 8 d. Rumunų armijai buvo pastatytas uždavinys: „pulti prasiveržusią per Černovicus raudonąją armiją ir sunaikinti ją“. Prieš manevrams prasidedant, rumunų spaudoj buvo rašoma apie tai, kad jie bus atmainyti dėl sunkios Rumunijos finansinės būklės. Tačiau, manevrai įvyko. Manevruose laimėjo „mėlynieji“, t. y. rumunai. Karalius paskelbė padėką „mėlynojo“ puiko vadui, kuris sugebėjo sunaikinti 2 „raudonųjų“ pulkus.

Be to, laikraštis aprašo prancūzų bei anglų manevrus ir prieina išvados, kad visi 1932 m. manevrai „verčia sekti kitų kariuomenių parengimą karui ir stiprinti raudonosios kariuomenės jėgas, kad ji galėtų atmušti puolimus“.

Naujas pasaulinis sklandytuvo rekordas.

Sovietų respublikų sklandytuvų rungtynėse rusų lakūnas Gavriš'as buvo pakilęs sklandytuvu iki 2.230 mtr. aukštumo. Tai naujas pasaulinis rekordas, nes š. m. Vokietijos sklandytuvų lenktynėse vokiečių lakūnas Meiser'is buvo pakilęs iki 2.185 mtr. aukštumo. Kitas rusų lakūnas Piščev'as su savo „Telman“ sklandytuvu buvo nuskrides 38½ klm., pasiekęs 1.985 mtr. aukštumo. Tai vėl naujas sklandytuvo toumo rekordas.

Rumunijos lėktuvų fabrikai.

Rumunų oro laivyno inspektorius yra pasiūlęs vyriausybei sustiprinti lėktuvų gamybą Rumunijoje ir visai atsispalaidoti nuo užsienių rinkų. Dabartiniu laiku Rumunija turi dvi firmas, kurios gamina lėktuvus: valstybės dirbtuves Brašove ir SET firmos dirbtuves Bukarešte. Dirbtuvės paskutiniu laiku praplėtos ir pritaikytos dabartinės technikos reikalavimams.

Lėktuvas — dviratis.

Graikų aviacijos ministeris isakęs pastatyti naują mažą lėktuvą — dviratį, vieno graiko konstruktoriaus išrasta. Šio lėktuvo motoras varomas vien tik paties lakūno raumenų jėga. Lėktuvo išradėjas, graikų inžinierius, padaręs bandomąjį skraidymą, pareiškė: „aš pavargau ne daugiau, kaip būčiau pavargęs pavažiavęs dviračiu“.

Dūmai — aerodromų apsauga.

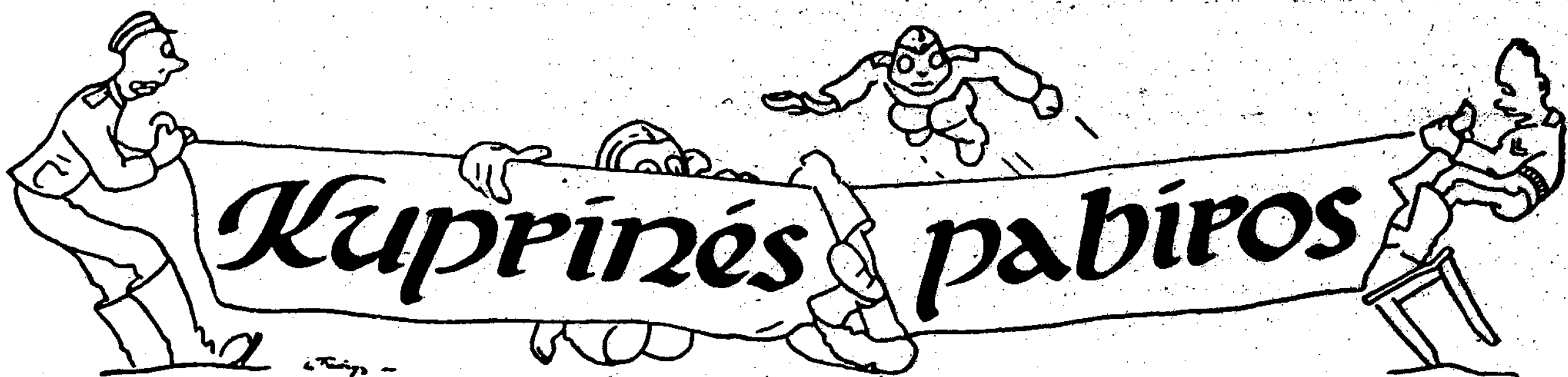
Karo metu aerodromams apsaugoti nuo priešų lėktuvų puolimo vartojami dūmai. Prancūzai Tulono aerouoste bandė naują „Rebul'io mišinį“, sudarytą iš oleumo, kalkių ir amijako. Pasirodo, kad prancūzų mišinys yra žymiai pigesnis už vokiečių mišinį, be to ir geresnis. Padarytas iš 15 literių oleumo, 50 klg. kalkių ir 20 klg. amijako mišinys davė tirštus dūmus, kuriais buvo padengtas 1 kv. klm. plotas. Dūmai laikėsi šiame plote apie pusvalandį.

SSSR kariuomenėje.

Komisarų tarybos nutarimu nuo š. m. lapkričio mėn. 1 d. pakeltas atlyginimas vadams (karininkams). Vidutiniškai algos pakeltos:

• būrio vadui 42,9%, kuopos vado padėjėjui 41,9%, kuopos vadui 41,2%, atskiros kuopos vadui 38,9%, bataliono vadui 39,5%, pulko vado padėjėjui 42,9%, pulko vadui 50,0%, divizijos vado padėjėjui 53,8%, divizijos vadui 63,6%, korpo vadui 66,7%, apygardos viršininkui 71,4%.

Žymiai daugiau pakeltos algos artilerininkams: nuo 61,3% iki 82,7%. Lakūnai gavo priedu nuo 50,0% iki 83,3%. Geležinkeliečiai, radio ir kitų specialiųjų dalių vadai (karininkai) nuo 38,2% iki 69,8%. Šarvuotųjų ir tankų dalių vadams atlyginimas pakeltas nuo 37,5% iki 72,4%. Jūrų laivyne priedai svyruoja tarp 38,9% ir 77,4%. Pagaliau inžinieriai ir technikai gauna nuo 37,5% iki 55,2% priedu.

Feljetonas.

Kaip sugavau belaisvį

Karo specialistams, kurie nuo didžio karo turi atminimui iš šovinių tutelių pasidirbę cibukus pypkutėms, apie karo prašmatnybes nerašysim: jų nenustebins.

Bet su ginklo bičiuliais, kurie šimet per manevrus giltinei, galima sakyti, i dantis žiūrėjo ir grūmėsi su mėlynaisiais, aš mielai nupasakosiu faktais paremtą istoriją, kuria galima ir nepatikėti.

Buvo 1919 metai. Paskui buvo bolševikai, bermontininkai ir kiti toki priešai, su kuriais mes kariavome, arba, tiksliau pasakius, juos mušėme, dėlto, kad kariauti nebuvo kada, nes reikėjo tik mušti ir mušti.

Taigi mušame dieną, mušame antrą, trečią, pagaliau apsidairome — jau nėra ko mušti!

Nėr tai nėr — sėdime apkasuose, iš kišenių siūlių machorkos liekanas nagu grandome, o bolševikų nėr ir gana.

— Kuris, vyrai, — sako ir viršila, — eitų apie užtvoras pasižvalgyti?

— Leiskite mane, sakau viršilai.

— Drožk, Svirplėnai, tik be reikalo, sako, nešaudyk.

— Klausau! apseisiu ir be šūvio — gyvą gal parsitempsiu. Ir išėjau šautuvėlių persimetęs. Nuėjau, aplinkui rudens vakaras, kaimuose šunes iš nuobodulio staugia, o aš sėdžiu ir galvoju apie šiupinį, žąsies šlaunį ir kitus mitybos dalykus.

Tik staiga brakšt, brakšt! Ogi žmogysta krūmais atslenka. Bolševikas ne bolševikas — sunku nustatyti: baisiai jau įvairia uniforma tie mūsų priešai vilkėdavo.

— Stok! — šaukiu, — varlės koja! O jis, šunspusė, šautuvą atkišo į mane ir nė iš vietos.

— Neišsusi, sakau, baidykle, ruki vverch!

— Neplepėk, sako, išgama, o mesk šautuvą šalin.

— Kad tu nesulauktum — pamaniau, dar ir lietuviškai bemokas. Na, pakliuvai, berneli...

Stovime mudu ir ginčijamės, katram šautuvą pirmiau numest. „Na, — pamaniau, — pargabensiu tave ir ginkluotą į kuopą. Nedidelis daiktas. „Dešinėl! ir žengte marš!“ — sukomandavau.

— Jei į tą pusę — sako bolševikas, tai labai prašau, galima.

Ir einava mudu kuopos link šautuvus atstatę, sekava vienas antrą.

— O ką, daug jūsu čia? — klausiu, norėdamas kokią paslaptį ištraukti.

— Užtenka — sako bolševikas, o tu, žiopoly, manai, kad pasipasašiosi.

— Gaila, sakau man tavęs, gal jau savaitė, kaip tu nieko nesrėbes...

— Nėra ko gailėtis — atkerta niekšas, turime produktų užtenkamai.

„Neilgai smarkausi, paukštel, pamaniau, netokius vyrus pažabojame. Ir parvedu į kuopą, o visi nustebe žiūri:

— Pagavau, sakau, ponas vade...

— Meluoja — perkerta mane bolševikas — tai aš jį pagavau, maniau, kad bolševikas.

— Tai kas tu toks per vienas? — iškiša viršila.

— Aš, sako mano belaisvis, — šeštos kuopos eilinis Rimba Tadas... žvalgyboje prie užtvartų buvau ir pagavau jį.

Čia jau aš neiškenčiau ir surikau:

— Meluoja, sakau ne jis mane, bet aš jį pagavau!

O kuopos vadas, žinoma, nusijuokė, išbarė mano „belaisvį“ dėl mišrios uniformos ir paleido į savo kuopą.

Negerai padarė, kad paleido. Aš vargau, kol pargabenau.

O apgaulinga mano laimė: susigavau belaisvį, o ir tas pats saviškis buvo. Nepasisekė man pasižymėti, o vis tik gaila kai atsimeni.

H. Trakutis.

Pirmieji žingsniai.

Taip neseniai palinkęs gluosnis

— Sudievu! — nušlamėjo, —

Su šypsena jaunos veiduose
Važiavome su vėju.

Kažkaip keistai žiūrėjo grįčia,

— Sudievu! — vėjas pūtė,

O ten tarp vartų jau mažyčių

Vis laimino motutė.

Dabar visi, kaip viena šeima,

Išmoksime gint tėvynę,

Nauji džiaugsmas ir nauja laimė

Nugirdė rausvu vynu.

Nors dar sunkoka žengt į koja

Ir gana daug statutų. —

Padirbsim rankas atraitoje

Ir viskas — kaip nebūta.

Jon. Docius.

Su tanku.

Kas man vielos,

Kas man kliūtys,

Kas man grioviai ir miškai, —

Jei į tanką

Aš įsėdau —

Bėga priešo net pulkai?!

Šalto plieno

Aš krūtine

Priešo kulkoms atstatau,

Ir žeriu vien

Ugnį, mirtį.

Kur pavoju pamatau.

Ant. Bernotas.

Paaiškino.

— Juk tu, Juozaiti, žadėjai Marytei laiške aprašyti visą savo karišką gyvenimą.

— Viską, mano mielas, aprašo tik teismo antstolis.

Labai taupus.

Išsivaizduok, koks Jonaitis taupus...

— Na, na. Matai, jis parašė laišką ir taupydamas pinigų neperka pašto ženklų, bet, važiuodamas atostogų, laišką patsai parveš namiškiams.

Žinovas.

— Kaip gi tada šaudydavo, kol šautuvų dar nebuvo?

— Kam šautuvai, jei ir iš kuifkosvaidžių galima.

„Didžiausias dainius“

— Koks mūsų tautos didžiausias dainius? — švietimo pamokų vedėjas klausia jauną kareivį.

— Nagi mūsų kuopos eil. Vėdaras, — atsako j. kareivis: — nes jis visuomet vėda dainas.

Nesuprantama

Jaunas kareivis Glaušys, valgydamas pietus, galvoja:

— Na, ir sakyk tu man, valgant niekados miegas neima. O per pamokas tik žiūrėk ir smaudulys užpuola.

Mokykloje.

Mokytojas: — Šapeli, kurie dantys atsiranda paskutiniai.

Mokinys: — Aukšiniai, ponas mokytojai.

Širdis pasako.

— Kaip, Onut, atskiri, pėstininką nuo raitelio?

— Nagi širdis pasako. Kai pamatau gusara, tai ji muša šuoliais.

Batų krautuvė.

— Štai, panelyt, puikūs batukai. Tikra ožkos oda, galiu užtikrinti.

— O kiek jie kaštuoja?

— 50 litų.

— Dėkui, aš už 50 litų bent 3 ožkas nupirksiu.

Pavojus!

Aidas: — kuopa kelk! Pavojus! —

Skamba lyg patrakės;

Visi velkas, aunas kojas, —

Gera, kam tai sekas.

Ir kai žengiam, mėnuo šviečia

Sidabrinio lanku,

Aiškiai rodos, — ten ar šičia

Tuoj sugriaus patrankos.

Trakš kulkosvaidžiai pašėlę,

Zvimbs kulipkos — bitės, —

Rodos, būsim atsikėlę

Vilniui kelią skinti.

Bet atgal vėl kojom minam,

Dama nuplasnoja;

Buvo tai pasirengimas

Tikrajam pavojui.

Laikas kitiems metams išsirašyti „Kari“

Jau baigiasi senieji ir artinasi nauji metai — nauji rūpesčiai, nauji darbai ir mes galvojame, ką kitais metais dirbsime. Vienu žodžiu, mes nustatome savo darbams linkmę. Tarp kitų dalykų, kitų metų darbų plane mes turime nepamiršti paskirti keletą litų spaudai, tai yra laikraščiams ir knygoms.

Gyvenimas nepaprastu spartumu žengia pirmyn. Kas neskaitytų laikraščių, turi nuo jo atsilikti. Šiandien didžiausios mokslo jėgos įtemptai dirba. Kasdien technikos, chemijos ir kitose mokslo srityse išrandami nuostabesni dalykai. Daugelis iš šių išradimų skiriami specialiai vien tik karo tikslams. Moderniški nepaprastai tobuli įvairių rūšių šaujamieji ginklai, milžiniški plieno tankai, baisios nuodingosios dujos, galinti karo laivai vandenynuose ir karo lėktuvai padėsiuose vis tai išrasta, patobulinta vien tik karo reikalams. Visos valstybės smarkiai ginkluojasi, kariškai ruošiasi.

„Karys“ skiriamas vien tik mūsų kariuomenės — krašto gynimo reikalams. Jis ragina ginti savąjį kraštą, mylėti tėvynę, jis neleidžia pamiršti klastingųjų lenkų pavergtosios mūsų teritorijos su sostine Vilnium.

Gal kuris pagalvoja, kad su „Kario“ išsirašymu dar nėra ko skubėti, dar yra laiko, tačiau ir vėluotis nėra jokios prasmės. Juk jeigu nusprendėme išsirašyti laikraštį, tai vis tiek vėliau ar anksčiau jį išsirašysime. Vėluodamiesi tik pasunkinsime pačiai administracijai darbą, ir patys gausime laikraštį suvėluotą. Nors „Kari“ galima išsirašyti ir vienam mėnesiui, bet kiekvieną kartą išsirašant atskirai, dalimis, jis pats pasidaro brangesnis, nes susidaro daug nereikalingų pašto išlaidų. Geriausia, kas gali, išsirašyti iš karto visiems metams, nes šiais sunkiais ūkiškojo krizės laikais rudenį yra daug lengviau surasti 8 litai, negu vasarą 2 ar 4 litai. Todėl su „Kario“ išsirašymu nesivėluokim!

Be to, šiemet, kaip ir kitais metais, yra daug „Kario“ bendradarbių, kurių yra įdėta viena kita korespondencija ar trumpas straipsnelis.

Už šiuos raštus susidaro visai nedidelis honoraras, kurio autoriai dėl jo mažumo visai negalvoja atsimti, nes visai būtų nepatogu prašyti redakcijos tiek mažą atsiųsti. Todėl, reikia tikėtis, kad redakcija šiems savo bendradarbiams, kaip kad ir kitais metais buvo daroma, išrašys „Kary“, kiek leis nedidelis jų honoraras.

Šarūnas.

Skelbiamas geriausiam spaudos propagandos obalsiui konkursas.

Žurnalistų sąjungoj iškilio sumanymas paskelbti konkursą geriausiam spaudos propagandos obalsiui surasti. Ateinanti trečiadienį bus paskelbtos to konkurso taisyklės ir sąlygos. Bet jau dabar galime pranešti apie tai skaitytojams ir paraginti pradėti galvoti apie tokį obalsį. Obalsis turi būti trumpas, tikslus ir skambus, apibūdinąs spaudos reikšmę ir naudingumą.

Mes turime gražų liaudies posakį, kurs apibūdina raštingumo reikalą: „Kas skaito — rašo — duonos neprašo“. Mūsų uždavinys rasti tokį pat populiarų, lakonišką posakį, kurs patarnautų laikraščiu ir bendrai spaudos propagandai. Kokio pobūdžio gali būti tie obalsiai gali parodyti štai keletas improvizuotų obalsių projektų:

1) Skaityk gazieta — pažinsi svieta, 2) Be laikraščio gyvensi — be laiko pasensi, 3) Skaityti moki — prenumeruoki!

4) Spausdintas žodis — kelia parodys. 5) Tik spauda duoda žmogui paguoda.

Tokių obalsių įvairiomis variacijomis gali būti labai daug ir, reikia tikėtis, kad, dešimtims tūkstančių skaitytojų prisidėjus prie tokio obalsio ieškojimo, pasiseks surasti tokį, kurs sudarys naują, modernišką liaudies priežodį tarnaujantį kilniam spaudos propagandos tikslui. Už geriausią obalsį skiriama premija 100 litų, už sekančius du obalsių — po 50 litų. Taigi — galvokime!

Vyrai, neskaitykite knygų!

Taip. Daug, daug jau turime įvairaus plauko knygų. Ir tas knygų pasaulis kasdien turtėja naujais tomiais. Ir džiugu ir liūdna. Daug knygų, žinoma, įneša naujos dvasios, naujo džiaugsmo į mūsų tarpą — skaitome ir gėrimės nauju kūrinio. Bet, gerbiamieji, daug naujų „kūrinių“ tik papiktinimo sukelia šviesesnė masėse. Todėl, skaitytojas turi būti atsargus. Skaitytojas turi apsižiūrėti ir paieškoti tik tinkamų savo sielai knygų.

Sakysite, vyrai, kad gal be reikalo kišu savo trigrašį. Juk spaudoj jau daug reikiama, juk ir „Kary“ kartas nuo karto rašoma knygų skaitymo reikalu. Na, nieko — matote, dalykas svarbus, o spraktelėjimas į jūsų protą, į širdį, ką ir kaip skaityti, vis dėlto nepakenks.

Na, skaitome... Bendrai, skaitymas geras dalykas. Jo naudos nereikia kartoti. Tik vėl sakau — pasirinkite, vyrai, tinkamų knygų. Et, ten visokie kriminaliniai romanėliai — savi ar versti — geriau tebūnie tau nežinomi. Tiesa, ir jie suteikia šokių tokių vaizdų, kartais žinių — bet daugiau tik tušti nuotykių. Jie tik suerzina vaizduotę ir jausmus. Skaitome ir „Kary“ naujų knygų recenzijų. Matome — vieni paglostomi, o kiti net kultūringu būdu pakolijami. Taip jau reikia. Todėl, sekdamas recenzijas, kitų gerus patarimus, galėsi mokėti ir pasirinkti. Tik norai turi būti geri — skaitysiu tik, kurios skirtos dvasios skaidriam pasitenkinimui, kurios suteiks mano negausiam žinynui naujų minčių.

Neseniai palaidojome dainių Maironį. Nuaidėjo atodūsiai po visą Lietuvą, nuskambino Kaunas varpais — ir Didžiojo Maironio kūnas nuėjo ilsėti į Bazilikos požemį. Daug šnekėjome ir dar nenutilom apie Maironio gražias dainas — Maironis didysis tautiško atgijimo dainius! Todėl, kary, ar, iš tikrųjų, mes gerai pakalbėjome, ar tikrai Maironis didelis kūrėjas? Įsitikinti norėdami, atverskim „Pavasario Balsus“, atverskime „Jaunąją Lietuvą“. Perskaitykime bent tuos du kūrinius. Perskaitykite! O pamatysite, vyrai, kaip jūsų veidai nušvis pragiedruliais, kaip jūs su didele meile imsit niūniuoti širdingąsias Maironio dainas. O poemai „Jaunajai Lietuvai“ labai tinka E. Radzikausko pasakymas — šventos jaunystės poema! Juk tokia nuoširdi tėvynės meilė, toks jaunuoliškas pasiryžimas plaukia iš tų giesmių. Todėl, jei dar neskaitytė, prašykit, reikalaukit iš bibliotekų Maironio raštų ir juos prisikrėtę perskaitykit. Apsišarvavę maironiška tėvynės meile ir tą meilę sujungę su ginklu, mes greit galėsime raudonu rašalu išbraukti P. Vaičiūno žodžius — „Ei, pasauli, mes be Vilniaus nenurimsim!...“ Arba tie žodžiai, posmai liks tik atsiminimas...

Štai kelios mestos mintys į tavo atvirą širdį, kary! Nereik, žinau, kažin kokių ilgiausių nurodymų tau, nereik kumščiojimo — tu, išgilinęs į dalyko esmę, suprasi ir kariškai griežtai nusistatysi.

Vidutis.

Karžygiškas darbas.

Londono apylinkėse per neseniai įvykusią lėktuvo katastrofą pilotas išgelbėjo keturių mechanikų gyvybę. Kai lėktuvas, netekęs pusiausvyros, ėmė kristi žemyn, jis liepė mechanikams šokti su parašiuotais, o pats tuo tarpu planiravo, kad tik jie laimingai galėtų iššokti. Pačiam jau buvo per vėlu gelbėtis, jis žuvo užsidegusio lėktuvo griaučiuose.

Kariuomenės leidiniai.

B—19 Vidaus tarnybos statutas III dalis Drausmės baudymo taisyklės, III laida. Vyr. št. sp. ir švt. skyriaus leidinys. Kaunas 1932 m.

Nauji leidiniai

G r a b a u. Socialinė globa ir vaikų teismai. Kaunas, 1932 m. 16 psl. 50 ct.

Zvaigždė 11 nr.

Audra 1 nr.

J. M u r k a. Vaikų Darbymečiui. V knygos. Gamta ir namai. Šv. Kazimiero dr-jos leidinys. Kaunas, 1932 m. 193 psl. Kaina 4 lt

Mūsų kalendorius 1933 m. Lietuvos Šaulių Sąjungos leidinys, Kaunas, 1932 m. 62 psl. Kaina 50 ct.

Šiame kalėdoriuje, be kalendariumo, yra įdomių straipsnių, naudingų patarimų ir juokų su karikatūromis.

Jurgis Talmantas. Tautos keliai. Kirčiuoti skaitymai aukštesniųjų ir vidurinių mokyklų pirmajai klasei. 8°, 160 p. Kaunas, 1932, 3 litai.

Čia yra duodama Lietuvos istorijos chrestomatija nuo senų senovės iki mūsų dienų — dabartinio Prezidento biografijos dalis pagal Turną. Joje yra surinkta 91 dalykėlis, nevienodo didumo — nuo keliolikos eilučių dainos iki dešimties ir viršaus puslapių apysakos. Gale yra duodama pasakojimų kiek iš prancūzų ir iš italų istorijos, žinoma, dėl to, kad tai paties Jabloniskio yra išversta. Yra aštuoni labai artistingai padirbti paveikslai atskiruose storo popieriaus lapuose.

Ši chrestomatija naudinga ypačiai tuo, kad tekstui yra sudėti kirčio ir priegaidės ženklai. Kirčiuotų vadovėlių paskiausieji ima vis daugiau rasti, — tai labai svarbu, nes daug lietuvių, beveik visa Lietuvos šiaurė daug ką kirčiuoja kitaip negu rašomojoje tarmėje, tad to krašto žmonėms kirčiuoti reikia mokytis. Šiame vadovėlyje maždaug visas priegaidžiavimas teisingas, tik, viena, knygos dirbėjai, abu žemaičiai, nepagalvodami bus įdėję nemaža savo tarmės dalykų, ir antra, yra gana daug aiškių klaidų.

Be tarmybių ir neaiškumų yra nemaža, pav. „laisvas“ su tvirtaprade priegaide (?) — iki šiol mes tepažinojome „laisvą“ su tvirtagale, „laisvę“ su tvirtaprade ir „belaisvį“ su tvirtagale. Ne visai aišku kirčiai žodžių „tėvas“, „žmogus“, „toks“, „koks“.

Kirčio ir priegaidės neaiškumų dėl paprastųjų spaudos klaidų taip pat apstu, pav. nuėjo (101 p.) turėtų būti su tvirtagale. Yra daugybė smulkmenų, kurios nesunku atsitaisyti pačiam, pav., „žasis“ (31 p.) turi būti su trumpu i.

Tačiau kur tikra bėda tai dalyvių ir padalyvių kirčiavimas — čia tikras margumynas, iš kurio koks aiškus principas suvaikyti neįmanoma.

Tekste ir sintaksės nelygumų nestokoja, daugiausia tai tarmybės.

Kariai čia rasti gali daug nurodymų dėl karo žodyno, tačiau ir čia, deja, nesuprantamų dalykų tiek ir tiek.

Nors čia neaiškumų ir neprižiūrėjimo, greičiausiai dėl darbo skubotumo, nemaža, net klaidų atitaisymo nėra, bet vadovėlis ne be naudos bus kiekvienam, kam rūpi giliau pažinti savo kalbą. Iš jo bent matysime, jog net specialistams daug dalykų neaišku, tad kaip mažai dar yra ištirta mūsų kalba!

J. Bukota.

Lapas 1 nr. Kaunas, 1932 m. lapkričio 13 d. Kaina (atskiro nr.) 20 ct.

Vėl turime naują sekmadienio laikraštį. Laikraštis gausiai iliustruotas, teikia daug informacijų iš užsienio ir Lietuvos gyvenimo. Yra lengvo turinio pasiskaitymų ir karikatūrų. Atsak. red. — Alf. Dargis, leidėjas — Liūdas Gurskis.

Ateities Spinduliai 10 nr.

Galvosūkio 45 nr. sprendimas.

I

Skaitant iš kairės dešinėn: 1. Alsėdžiai. 2. Margas. 3. Žiema. 4. Ilgautas. 5. Abisinija. 6. Izidorius. 7. Sakafas. 8. Uranas. 9. Žemaitė. 10. Vėžys. 11. Ilgas. 12. Lieptas. 13. Noragas. 14.

Irute. 15. Uragvajus. 16. Dalgis. 17. Estija. 18. Sabalas. 19. Gintaras. 20. Algimantas. 21. Lygiuok. 22. Vaižgantas. 23. Avarija. 24. Lapė. 25. Irakas. 26. Espero. 27. Tacitas. 28. Uosis. 29. Vamagas. 30. Inkaras. 31. Simnas.

Skaitant iš viršaus žemyn pirmosios žodžių raidės sudaro šūkį „Amžiais už Vilnių dėš galvą lietuvis“. Šis šūkis yra įrašytas 9 p. p. vėliavoje.

II

Pirmasis atsargos karys tarnavo kariuomenėje „kilniaisiais“ metais. Kadangi „kilniaisiais“ metais vasario mėnuo turi 29 dienas, todėl ir jo karo tarnybos metai ilgesni viena diena už to kario, kuris tarnavo „paprastaisiais“.

Abu galvosūkius išsprendė ir gauna po 2 taškus šie asmenys: 1) J. Metrikis (Skp.); 2) Bern. O-tas (Pšš.); 3) L. Briedis (VŠ).

Tik vieną galvosūkį išsprendė ir gauna po 1 tašką šie asmenys: 1) I. Strėlis (pion. b.) ir 2) J. Gabriūnas (Kpk.).

Be to, įskaityti galvosūkio 44 nr. sprendimai šiems asmenims: 1) v. p. A. Kelmeliui ir 2) v. p. Alf. Pliauskiui.

Šiame rate trečią vietą laimėjo J. Metrikis iš Skapiškio ir gauna knygą — Zigmo Kuzmickio „Lietuvių skaitymai“ I dalį. Nuo galvosūkio 46 nr. prasidėjo naujas ratas.

Galvosūkis 47 nr.

(Vertin. 2 tšk.).

I

$$(A-B) + (C-D) + E + (E-F) + (G-H) + (K-L) + (I-M) + (N-O) = Z.$$

Raidėmis pažymėti žodžiai, kurių reikšmę žemiau nurodome:

A reiškia nelaime, B — paukštį, C — gyvybės šaltinį, D — patalpą, E — raidę, F — juokdary, G — vardą, H — nelaime, K — paukštį, L — piršto dalį, I — ginčą, M — viršininką, N — sporto įrankį, O — įvardį, o Z — ginklą, kuris susidaro iš liekanų (raidžių), atimant aukščiau minėtų reikšmių žodžius taip, kaip nurodyta.

II

Raidės, esančios viduryje žodžių, kurių reikšmę žemiau nurodome, sudaro kariško pabūklo pavadinimą. Žodžiai nusakoma: 1) paprastą susižinojimo priemonę, 2) siuvarą, 3) savaitraštį, 4) mėnesį, 5) žemės palydovą, 6) moterišką vardą, 7) kino artistą, 8) ramybę, 9) balną.

Paulius Sirgedas.

Švietimo vadovų ir Bibliotekorių žiniai.

Pastaruoju metu Karo Kalėjimo ir Dr. dal. knygriškyloje užsakymų mažiau. Prašome su užsakymais pasiskubinti, nes vėliau padaugės užsakymai ir knygų įrišimas užsitęs.

Kainos mažiausios!

Kalendorius,

kaip „Kario“ priedas,
bus duodamas

**tik metiniams
prenumeratoriams!**

Nesivėluokit!

JAU METAS UŽSIPRENUMERUOTI

K A R Y S

1933

JEI NORIMA SAVO LA

GRAŽŲ SIENINĮ KALENDORIŲ

Kalendorius,

kaip „Kario“ priedas,
bus duodamas

**tik metiniams
prenumeratoriams!**

Nesivėluokit!